

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE BIAFRAANSE SECESSIE EN HET ZELFBESCHIKKINGSRECHT DER VOLKEREN

perhaps there is no other question of international law more controverted at the present day than the question of self-determination..... (1)

Inleiding.

Het begrip zelfbeschikkingsrecht der volkeren, dat sommigen reeds in de vroegste tijden der geschiedenis menen te ontwaren (2), is een begrip dat rechtsfilosofisch wortelt in de Aufklärungs- en de 19e eeuwse duitse staatsfilosofie en historisch-politiek in de opkomst van het nationalisme. De Verlichtingsfilosofen als daar zijn Hobbes, Locke en Rousseau gaven aan het begrip een gewijzigde inhoud door het te seculariseren (3). Het feit dat de frans-revolutionaire Déclaration des droits de l'homme et du citoyen van 1789 melding maakt van het begrip bewijst zijn toenmalige actualiteit. De 19e eeuwse duitse romantische staatsfilosofen van Schelling, Herder en Fichte benadrukten nog meer het zelfbeschikkingsrecht en vonden nog meer weerklank, omdat ondertussen het nationaliteitsbewustzijn nog was versterkt (4) (5).

Voor het eerst in een duidelijke politieke context wordt het begrip zelfbeschikkingsrecht der volkeren geplaatst door president Wilson in zijn verklaringen van 27 mei 1915, 22 januari 1917, 11 februari-, 10 juni-, en 4 juli 1918 waarin het zelfbeschikkingsrecht der volkeren als een der voornaamste betrachtingen van de naoorlogse internationale politiek wordt geponeerd. Het begrip werd naar zijn inhoud niet nader gedefinieerd zodat het positief-juridisch van weinig betekenis was (6). Wel had het een zekere politieke weerklank en is het aanleiding geweest tot het inlassen van bepalingen in het vredesverdrag van Versailles waarbij voor bepaalde gebieden volksraadplegingen werden voorzien: zo bv. art. 34 voor Eupen-Malmedy, art. 49 voor de Saar en art. 88 voor Opper-Silezie. Het Derde Rijk maakte eveneens van het begrip zelfbeschikkingsrecht gebruik om zijn optreden in verband met Sudetenland te verrechtvaardigen. Opgenomen in het UNO Charter (Art. 1 en 55) heeft het begrip nog niets aan actualiteit ingeboet. Voor de volkeren die in het kader van de dekolonisatie hun onafhankelijkheid nastreefden of die via een secessie een nieuwe staat pogen op te richten biedt het principe

van het zelfbeschikkingsrecht een politieke, juridische en morele stimulus.

De gebeurtenissen rond de Biafraanse secessie van de Nigeriaanse republiek in 1967 plaatsten de problematiek van het begrip zelfbeschikkingsrecht der volkeren opnieuw centraal. Na een benadering in abstracto van het zelfbeschikkingsrecht en na onderzoek van een aantal UNO-documenten zal gepoogd worden een antwoord te geven op de vraag of het volkenrecht zich al dan niet principieel verzet tegen de vorming van een onafhankelijke staat Biafra.

I. Het zelfbeschikkingsrecht der volkeren en het volkenrecht.

Naar Cobban dient onder zelfbeschikkingsrecht verstaan te worden: the right of a nation to constitute an independent state and determine its own government for itself (7). François verstaat onder zelfbeschikkingsrecht: het recht van een volksgroep om zich bij een bepaalde staat aan te sluiten of zich onafhankelijk te verklaren (8) ofwel een bepaalde mate van autonomie binnen het bestaande staatsverband te verkrijgen (9). Het Wörterbuch des Völkerrechts stipuleert: Allgemein wird als Selbstbestimmungsrecht der Anspruch einer nach bestimmten Merkmalen gekennzeichneten Gruppe von Menschen bezeichnet, das eigene Schicksal grundsätzlich unabhängig von Einflüssen eines Staates oder einer Staatengruppe zu gestalten. Der Anspruch richtet sich also gegen einen Staat (10). Deze definities onderstellen dus dat het begrip zelfbeschikkingsrecht inhoudt dat een volk het recht heeft een staat op te richten. Laten we even deze beide begrippen ontleden. Bij de definitie van het begrip volk staan twee soorten criteria loodrecht tegenover elkaar. Ofwel kunnen de volkeren onderscheiden worden op grond van objectieve criteria als daar zijn ras, taal, godsdienst of cultuur (11), ofwel kan het onderscheid gebaseerd worden op een subjectieve grondslag: nl. de volkerengroep wordt gevormd door een gemeenschappelijke wil tot aaneensluiten (12). Tussentheoriën kunnen natuurlijk ook ingenomen worden waarbij objectieve en subjectieve criteria gemengd worden (13).

Het begrip staat is complexer. Aangenomen wordt dat de soevereine staat gecaracteriseerd wordt door de aan-

wezigheid van drie constitutieve elementen: een volksge-meenschap, een grondgebied en een georganiseerd gezag⁽¹⁴⁾. Het eerste constitutieve element volk onder-zochten we reeds. Onder grondgebied dient verstaan te worden dat gedeelte van de aarde waarop de staat zijn opperste beslissingsmacht uitoefent⁽¹⁵⁾. Het grondgebied is er noodzakelijk om de staat toe te laten zijn soevereiniteit ten volle uit te oefenen op de personen die zich op het grondgebied ophouden⁽¹⁶⁾. Onder gezag dient begrepen te worden dat de staat bevoegd is naar binnen zijn eigen rechtsorde in het leven te roepen en dat hij naar buiten zich zonder beperking onafhankelijk ten overstaan van andere staten kan bewegen⁽¹⁷⁾.

De fundamentele vraag die zich opwerpt is echter te weten in welke omstandigheden en onder welke voor-waarden een volk het recht heeft een soevereine staat te vormen, met andere woorden beschikt over het zelfbe-schikkingsrecht.

Vooreerst dient opgemerkt dat de oprichting van een staat geen juridisch, maar een politiek-historisch feit is⁽¹⁸⁾. Slechts door het mechanisme van de erkenning van dit politiek-historisch feit door de andere staten, kan de nieuw-ontstane staat zich juridisch bewegen binnen het geheel van de statengemeenschap⁽¹⁸⁾. De omstandigheden waarin de staatsvorming zich afspeelt zijn dus van histo-risch-politieke aard. Maar onder welke voorwaarden kan een volk een nieuwe staat oprichten?

Teneinde hierop te kunnen antwoorden dient het Vol-kenrecht bepaalde criteria te formuleren. Het feit dat het Volkenrecht dit verzuimt, heeft tot gevolg dat het begrip «zelfbeschikkingsrecht» ontstaat wordt van iedere ge-fundeerde juridische inhoud en het begrip herleid wordt tot een politiek-ideologisch begrip met alle gevolgen van-dien⁽¹⁹⁾. De doctrine van haar kant heeft gepoogd een aantal criteria te formuleren. Zo stipuleert François dat zelfbeschikkingsrecht een zekere graad van politieke ontwikkeling van de inwoners van het betrokken gebied vereist⁽²⁰⁾. De grote moeilijkheid bij het toepassen van een dergelijk criterium is de vraag wie er dient te beslis-sen of de politieke maturiteit al dan niet aanwezig is. Iedere natie die via secessie tot de oprichting van een nieuwe staat wenst over te gaan, is immers ten minste overtuigd van zijn eigen politieke ontwikkeling. Indien van de andere kant een of ander bovenstaats organisme over de politieke ontwikkeling uitspraak dient te doen, dan kan de vraag gesteld worden of er nog sprake kan zijn van zelfbeschikkingsrecht⁽²¹⁾. Een criterium zoals door François gestipuleerd dient beschouwd te worden als te abstract om werkelijk dienstig te zijn. Een aantal ande-re criteria werden door Sibert geformuleerd⁽²²⁾:

1) Il faudra que l'état dont la nation entend se séparer lui refuse la part légitime de droits et garanties à laquelle elle peut prétendre d'après les principes qui régissent le droit des minorités.

2) Que la transformation de la nation en état ne consti-tue pas un danger (politique, économique, juridique et social) pour la communauté des états.

3) Que le groupe national soit apte à constituer, du point de vue politique et économique une entité durable.

Deze criteria zijn opnieuw uiterst subjectief en hebben te kampen met dezelfde moeilijkheid als het hoger ver-melde criterium nl. wie er zal optreden als scheidsrechter om te bepalen of de natie voldoet aan de geponeerde criteria om een onafhankelijke staat te vormen.

Men kan natuurlijk beweren dat door gebruik te maken van deze lacune in het positieve volkenrecht elk staats-onderdeel zich zo maar van een staat zou kunnen af-scheuren en aldus het voortbestaan van een degelijk func-tionerende statengemeenschap in gevaar zou kunnen brengen⁽²³⁾. Deze bewering zou kunnen aangewend wor-

den om het zelfbeschikkingsrecht zoveel mogelijk te be-perken. Langs de andere kant kan met evenveel succes volgehouden worden dat het evenmin een degelijk func-tionerende statengemeenschap in de hand werkt wanneer volkeren verplicht worden in een staatsstructuur te leven waarvan ze afkerig zijn. Dit argument kan pleiten voor een uitbreiding van het zelfbeschikkingsrecht.

Uiteindelijk zal het van de statengemeenschap zelf af-hangen of aan het historisch-politiek feit van de staats-vorming en aan het politiek-ideologisch begrip van het zelfbeschikkingsrecht een juridische betekenis wordt ge-gewezen en dit via de techniek van de erkenning. Immers wordt een door een volk opgerichte staat door de staten-gemeenschap erkend dan wordt de nieuwe staat meteen gemachtigd zich juridisch te bewegen en wordt meteen ge-impliceerd dat het volk in kwestie het recht op zelfbe-schikking had.

De erkenning⁽²⁴⁾ gaat echter gepaard met aanzienlijke theoretische moeilijkheden. Vooreerst is er het doctrinaire dispuut tussen de voorstanders van de declaratieve en deze van de constitutieve theorie. Naar de declaratieve theorie geeft de erkenning zelve aan de nieuw ontstane staat geen rechtspersoonlijkheid daar hij deze reeds heeft op het ogenblik dat de drie constitutieve elementen die de staat characteriseren aanwezig zijn⁽²⁵⁾. De erkenning heeft enkel tot gevolg dan vanaf dat ogenblik rechtsbetrekkingen bestaan tussen de erkennende en de erkende staat. Voor de constitutieve theorie daarentegen is de erkenning de handeling waardoor de staat rechtspersoonlijkheid krijgt. Het aanwezig zijn van de drie constitutieve elementen vormt slechts een feitelijke kwestie die door de erkenning wordt omgebogen tot een juridische kwestie. Deze theorie geeft aan de staat slechts rechtspersoonlijkheid ten over-staan van de hem erkennende staat, met andere woorden de rechtspersoonlijkheid wordt aldus gerelativeerd⁽²⁶⁾.

Een principiele vraag is echter of een staat de verplich-ting heeft een andere staat te erkennen, a contrario of een staat het recht op erkenning heeft. Hieromtrent bestaat doctrinaire onenigheid, naar sommigen kan geen volken-rechtelijke algemeen erkende norm hieromtrent worden aangewezen⁽²⁷⁾, naar anderen hebben staten tot plicht tot erkenning over te gaan⁽²⁸⁾ of mag de weigering ten minste niet willekeurig zijn⁽²⁹⁾. Ons komt het voor dat als logisch gevolg van zijn soevereiniteit een staat niet verplicht kan worden rechtsbetrekkingen aan te knopen met een andere staat. Pogingen werden wel gedaan om aan de erkenning een verplichtend karakter te geven⁽³⁰⁾. Bestaat er dus onenigheid over de verplichting om tot erkenning over te gaan dan kunnen daarentegen heel wat teksten geciteerd worden die principes van verplichting van niet-erkenning inhouden⁽³¹⁾.

Omtrent de erkenning kan dus gezegd worden dat in de praktijk iedere staat hieromtrent eigenmachtig beslist, en dit op grond van subjectieve criteria: hierdoor verkrijgt de erkenning een politiek karakter⁽³²⁾.

Een in het kader van deze studie interessante vraag die oprijst is te weten op welk ogenblik in geval van staats-vorming door secessie eventuele erkenning van de nieuw ontstane staat door andere staten mogelijk is. Sibert⁽³³⁾ neemt aan dat de erkenning slechts rechtmatig kan ge-schieden nadat het lopende conflict beëindigd is, daar een aldus voorbarige erkenning een ongeoorloofde inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van een andere staat betekent die eventueel de aansprakelijkheid van de erkennende staat met zich kan meebrengen⁽³⁴⁾. Nadat de vijandelijkheden geëindigd zijn dient de nieuwe staat zich tevens nog gedurende een zekere tijd op een ordentelijke manier te handhaven. Daarna hebben de andere staten het recht en zelfs de plicht de nieuw ontstane staat te erken-nen⁽³⁵⁾.

Als verdere voorwaarden tot erkenning van de door se-

cessie ontstane staat vereist Sibert tevens dat de secessie spontaan en oprecht moet zijn, zoniet zal, toepassing makende van de algemene rechtsregel *fraus omnia corrumpit*, de erkenning dienen geweigerd te worden ⁽³⁶⁾. De vraag is echter of in de praktijk de staten rekening zullen houden met een dergelijke idealistische zienswijze.

Op grond van dit theoretisch onderzoek van het algemeen volkenrecht i.v.m. het zelfbeschikkingsrecht der volkeren kan een volgend besluit getrokken worden: ieder volk kan de politiek-historische daad van de staatsvorming stellen; deze daad zal slechts een juridisch karakter verkrijgen wanneer de nieuw ontstane staat door de leden der statengemeenschap wordt erkend; aan de erkenning liggen subjectieve overwegingen ten grondslag. Centraal is dus de houding van iedere staat afzonderlijk die uiteindelijk door de erkenning toe te staan of te weigeren beslist of het volk in kwestie het zelfbeschikkingsrecht al dan niet bezit. Een algemeen recht op zelfbeschikking kan dus niet aangetroffen worden ⁽³⁷⁾.

II. Het zelfbeschikkingsrecht in de UNO.

De art. 1 par. 2 en art. 55 van het UNO Charter maken melding van het begrip zelfbeschikkingsrecht ⁽³⁸⁾. Over de betekenis en de inhoud van het begrip bestaat onenigheid. Naar Kelsen ⁽³⁹⁾ dient het zelfbeschikkingsrecht hier niet onder zijn klassieke vorm verstaan te worden. Immers naar art. 1 par. 2 zullen de betrekkingen tussen staten steunen op... the principle of equal rights and self-determination of peoples... Nu is het inderdaad zo dat juridisch gezien niet de volkeren, maar de staten gelijke rechten hebben. Zelfbeschikking zou hier dus soevereiniteit der staten beduiden. Het principe van gelijke rechten en zelfbeschikking der volkeren zou dus beduiden de soevereine gelijkheid van staten. Naar Bentwich en Martin ⁽⁴⁰⁾ is art. 1 par. 2 niets meer dan een good-will verklaring t.o.v. van die volkeren die hun zelfbeschikking nog niet voltooid hebben; de auteurs ontkennen echter dat volkeren in deze zinsnede een voldoende juridische basis aantreffen om hun eisen tot zelfbeschikking kracht bij te zetten. Wat of er ook van zij — zuiver tekstueel gezien is het zo dat de interpretatie van Kelsen wel juist is — de grote moeilijkheid is gelegen in de vaststelling dat het Charter geen omschrijving geeft van het begrip volk, noch van de juiste draagwijdte van het zelfbeschikkingsrecht ⁽⁴¹⁾. Het zelfbeschikkingsrecht kwam wel ter sprake in de commissie van de Rechten van de Mens, de ECOSOR en in bepaalde resoluties van de A.V. ⁽⁴²⁾. Een ontleding van de UNO-werkzaamheden op het terrein bestreken door het begrip zelfbeschikkingsrecht laat ons toe op te merken dat het begrip meestal gebruikt wordt in verband met de dekolonisatie en ontvoogdingsstrijd ⁽⁴³⁾, zodat weinig omtrent de secessie en het zelfbeschikkingsrecht kan afgeleid worden. Bovendien mag niet uit het oog verloren worden dat de UNO noch de macht heeft een besluit te nemen waarbij een volk de toelating krijgt zich van een bepaalde staat af te scheiden en een nieuwe staat te vormen, noch de macht heeft criteria voor zelfbeschikking op te stellen die voor iedereen bindend zijn; wel kan binnen de UNO een zo ruim mogelijke opinio communis ontstaan, die uiteindelijk met een recht gelijk gesteld kan worden ⁽⁴⁴⁾. Nochtans zijn niet alle teksten, voorbereidende werkzaamheden en besprekingen van alle belang in verband met zelfbeschikkingsrecht en secessie ontbloot. Zo legde de technische commissie die belast was met de uitwerking van de doeleinden en principes van het UNO Charter op de conferentie van San Francisco er de nadruk op dat men, teneinde in overeenstemming te zijn met de doelstellingen van het Charter, onder zelfbeschikkingsrecht diende te verstaan recht op zelfbestuur en niet het recht op secessie ⁽⁴⁵⁾. Ook grepen in 1952 in de UNO-commissie voor

de Rechten van de Mens belangrijke discussies plaats omtrent de betekenis van het zogenaamde recht tot zelfbeschikking ⁽⁴⁶⁾. Om beurtten gaven de verschillende vertegenwoordigers hun visie op het zelfbeschikkingsrecht te kennen: de Pakistaanse vertegenwoordiger verwierp alle a priori definities van het begrip omdat het zelfbeschikkingsrecht zijn eigen grenzen en voorwaarden bepaalt in ieder geval afzonderlijk ⁽⁴⁷⁾; de Nederlandse vertegenwoordiger beklemtoonde dat het zelfbeschikkingsrecht eerder een complex begrip is dat zowel nationaal als supranationaal zijn weerslag heeft. Internationaal gezien betekent het dat een natie een staat kan vormen ⁽⁴⁸⁾. De Belgische vertegenwoordiger vatte de moeilijkheden rond de toepassing van het zelfbeschikkingsrecht als volgt samen ⁽⁴⁹⁾:

1) A definition of the word « people » and the extent to which the principle of the right of self-determination could be applied to any people.

2) The establishment of criteria to decide at what stage of its development a people's right to free self-determination should be recognized.

3) The establishment of criteria regarding the action which people might legitimately take to achieve their independence.

4) Consideration of the attitude of a state toward a group in its territory which claimed the right of self-determination.

5) Whether such a state, to an extent and in ways to be determined, might oppose such a demand.

Zolang omtrent deze punten geen vrij algemene eensgezindheid is ontstaan zal het begrip zelfbeschikkingsrecht een vlottend begrip blijven. Het « Comité spécial de principes du droit international touchant les relations amicales et la coopération entre les états » wijdde een gedeelte van zijn werkzaamheden van de derde sessie aan het zelfbeschikkingsrecht der volkeren ⁽⁵⁰⁾. De besprekingen weerspiegelen de algemene tendenzen die we reeds vermeldden: het zelfbeschikkingsrecht geldt voor de onder koloniaal bewind levende volkeren; een interpretatie van het begrip waarin de secessie een plaats zou vinden dient echter vermeden te worden ⁽⁵¹⁾. Gewezen mag worden op de dubbelzinnige houding die door vele mogelijkheden in dezer wordt aangenomen: enerzijds het recht op zelfbeschikking opeisen, maar het anderzijds zodanig interpreteren dat een secessie onmogelijk wordt. Wanneer voldaan dient te worden aan de nationale aspiraties van volkeren die onder koloniaal bewind leven, dan geldt dit o.i. evenzeer voor volkeren die deel uitmaken van bepaalde staatsstructuren waarvan ze zich wensen af te scheiden.

Concluderend mag dus beweerd worden dat indien door de UNO werkzaamheden weinig werd bijgedragen tot een exacte omschrijving van de inhoud van het begrip zelfbeschikkingsrecht, toch bepaalde interpretatietendenzen (zelfbeschikkingsrecht in de zin van zelfbestuur voor onder koloniaal macht staande gebieden, geen interpretatie in de zin van secessie) naar voren treden.

III. De Biafraanse secessie.

In het licht van de voorgaande theoretische uiteenzetting dient tenslotte de vraag nog beantwoord of het volkenrecht zich principieel verzet tegen de vorming van de onafhankelijke staat Biafra. Het antwoord luidt o.i. ontkennend: net zoals elk volk kan ook het Biafraanse volk ⁽⁵²⁾ de politiek-historische daad van de staatsvorming ⁽⁵³⁾ stellen. De Statengemeenschap zal uiteindelijk het laatste woord hebben: wordt de Biafraanse staat erkend

(hiertoe bestaat geen volkenrechtelijke verplichting), dan verkrijgt de politiek-historische daad van de staatsvorming een juridisch karakter en wordt meteen toegegeven dat het Biafraanse volk het recht op zelfbeschikking heeft. Enkele staten hebben Biafra reeds erkend⁽⁵⁴⁾: voor hen bestaat er dus geen twijfel meer of Biafra zelfbeschikkingsrecht heeft. Welke de houding zal zijn van de tot hertoe niet erkennende staten hangt uiteindelijk veel minder af van juridische⁽⁵⁵⁾ dan wel van subjectief politieke en in casu economische⁽⁵⁶⁾ overwegingen⁽⁵⁷⁾. Op korte termijn zal veel afhangen van het feit of Biafra zich in de nabije toekomst militair kan handhaven. De kern van de ganse problematiek rond het zelfbeschikkingsrecht en de secessie kan herleid worden tot de vaststelling dat... in cases of secession it (the right of self-determination) is less a question of right than of success or failure⁽⁵⁸⁾.

André BEIRLAEN.

(1) Fenwick, *The Organisation of American States*, p. 74.

(2) Vgl. Strupp-Schlochauer, *Wörterbuch des Völkerrechts* III p. 251 waar verwezen wordt naar de uittocht uit Egypte (1400 v. Ch.) en de Peloponnesische oorlog (430 v. Ch.).

(3) Voordien lag meestal aan de basis van de zelfbeschikkingsdrang der volkeren, de drang naar religieuze eenheid: vgl. de godsdienstoorlogen, zo de opstand der protestantse Nederlanden tegen het katholieke Spanje. Zie Strupp-Schlochauer, op. cit.

(4) Redenen hiervoor waren het ontstane samenhangsgevoel ten gevolge van het verzet tegen de franse agressie en de opkomst van het romantisme met zijn ongebreidelde vrijheidsdrang.

(5) Het is dan ook geen toeval dat juist in deze periode de omwentelingen en opstanden elkaar opvolgen: de Griekse onafhankelijkheidsstrijd, de Belgische secessie, de Poolse opstanden, de opstanden in Zuid-Amerika, de gebeurtenissen rond het jaar 1848.

(6) Vgl. de uitspraak van staatssecretaris Lansing: «The more I think about the President's declaration as to the right of 'self-determination', the more convinced I am of the danger of putting such ideas into the minds of certain races. It is bound to be the bases of impossible demands on the Peace Congress and create trouble in many lands... The phrase is simply loaded with dynamite... What a calamity that the phrase was ever uttered! What misery it will cause...». Zie François op. cit. p. 102.

(7) A. Cobban, *National Self-determination* p. 45-46.

(8) Zonder het recht op secessie is het recht op zelfbeschikking dode letter. Vgl. François op. cit. p. 101.

(9) François, op. cit. p. 99 maakt het onderscheid extern/intern zelfbeschikkingsrecht (d.w.z. het recht van een staat zijn eigen regeringsvorm te bepalen). Voor ons is hier alleen het extern zelfbeschikkingsrecht van belang.

(10) Strupp-Schlochauer, *Wörterbuch des Völkerrechts* III p. 250.

(11) Een voorbeeld hiervan is de volksdefinitie op raciale basis van de nationaal-socialistische ideoloog Alfred Rosenberg.

(12) Theorie van Ernest Renan: Qu'est-ce qu'une nation. 1882. Zie Prélôt: *Histoire des idées politiques* p. 529. Théorie verscheen in de *Revue politique et littéraire*, 3e série, III 1882 p. 321.

(13) Vb. Theorie van de italiaan Mancini: Een natuurlijke gemeenschap van mensen die door de eenheid van gebied, afkomst, zeden, taal zijn verbonden tot een gemeenschap van leven en samenhangsbewustzijn. Citaat in François p. 90.

(14) De doctrine is unaniem: Kelsen p. 207; Lauterpacht's *Oppenheim*, I, p. 114; Verdross p. 78 ssq; Dahm, I, p. 75; Rousseau, p. 77; Guggenheim I, p. 172; François p. 90... In dezelfde zin: Pan-Amerikaans Verdrag van Montevideo van 26-12-1933: zie A.J.I.L. 1933 suppl. p. 75. Eveneens bespreking in de VR naar aanleiding van lidmaatschap van Israël in de UNO. Zie Briggs p. 69-71.

(15) Hieromtrent bestaat een doctrinair dispuut tussen de voorstanders van de theorie van het Imperium en de voorstanders van de theorie van het Dominium. Over het verschil zie Van Bogaert p. 265.

(16) Jellinek, *Allgemeine Staatslehre* 1900 d. I, p. 355-365.

(17) Toch één beperking: de primauteit van het internationaal recht. Vgl. Commissie van internationaal Recht 1949:

Ontwerp van de rechten en verplichtingen van staten: art. 14: Tout état a le devoir de continuer ces relations avec les autres états conformément au droit international et au principe que la souveraineté de l'état est subordonnée à la primauté du droit international.

(18) Van Bogaert, p. 54.

Briggs, p. 65.

(18') Jellinek, *L'Etat moderne et son droit*, 1913, I, p. 420 ssq. *Allgemeine Staatslehre*, p. 380 ssq.

Sibert, p. 190.

(19) Strupp-Schlochauer, op. cit., III, p. 254. François, p. 102.

(20) François, p. 101.

(21) Vgl. Eagleton, *Self-determination in the UNO*. A.J.I.L. vol. 47/53 p. 88.

(22) Sibert, I, p. 304.

(23) François, p. 101-102.

(24) Over de erkenning: François, p. 110 ssq; Briggs, p. 94 ssq.; Sibert I, p. 190 ssq.; Liszt, p. 91; Verdross, p. 159; Dahm, I, p. 121; Van Bogaert, p. 54 ssq. H. Lauterpacht: *Recognition in International Law*. J. Williams: *La doctrine de la reconnaissance et ses développements récents*, *Réc. Cours*, 1933 II, p. 203 ssq.; Schaumann in Strupp-Schlochauer op. cit. I, Anerkennung.

Geen aandacht wordt besteed aan de soorten erkenning, de modaliteiten of aan het onderscheid de facto/de jure erkenning. Dit laatste onderscheid is slechts een politieke schepping: zie Sibert, noot 2, pag. 192 met bibliografische verwijzing hieromtrent.

(25) Vgl. Sibert I, p. 191 ssq. Eveneens François p. 113. In dezelfde zin: La reconnaissance d'un état est, non pas constitutive, mais déclarative. L'état existe de par lui-même... Duits-Pools gemengd scheidsrecht inzake de duitse Koninkrijks-Gesellschaft 1-8-1928. Eveneens... La reconnaissance a un effet déclaratif... Resolutie betreffende de erkenning van nieuwe staten en van nieuwe regeringen, art. 1, lid 1 en 2, aangenomen door het Institut de Droit International, zitting 1936. Ook Verdross p. 159.

(26) Kelsen, p. 271 ssq.

(27) Van Bogaert, p. 57; François p. 113; Briggs, p. 102.

(28) Sibert I, p. 193.

(29) H. Lauterpacht op. cit., p. 63 ssq.

(30) Art. 2 van de Panama Draft Declaration on the Rights and Duties of States van 28-8-1948: Every state is entitled to have its existence recognized. The recognition of the existence of a state merely signifies that the state recognizing it accepts the person of a state recognized, together with all the rights and duties which arise out of international law. Recognition is unconditional and irrevocable. Opmerkingen gemaakt door de britse regering die de traditionele opvatting weerspiegelden dat staten geen verplichting hebben andere staten te erkennen: Briggs, p. 102.

(31) Verdrag van Washington van 20-12-1917 waarbij de 5 centraal-amerikaanse republieken overeenkwamen dat: the governments of the contracting parties will not recognize any one who rises to power in any of the five republics in consequence of a coup d'état or by a revolution against a recognized government until the representations of its people by free elections have reorganised the country in constitutional form. Zie Briggs p. 201-202 die verwijst naar een analoge bepaling in art. 2 van de Centraal American Treaty of Peace and Amity signed February 7, 1923 (Zie Hudson, *International Legislation*, II, 903).

Belangrijk in dit kader is de verklaring van staatssecretaris van B.Z. Stimson van 7-1-1932 waarin verklaard werd dat betreffende het beleid gevoerd door Japan, verovering van gebied manu militari geen aanleiding zou geven tot erkenning. (A.J.I.L. 1932, p. 342.) De zg. Stimson non-recognition doctrine wordt eveneens weerspiegeld in de Volkenbondsresolutie van 11-3-1932 (*Journal Officiel S.D.N.*, spéc. suppl., n° 101, 1932, p. 87 ssq...). The Assembly declares that it is incumbent upon the members of the League of Nations not to recognize any situation, treaty or agreement which may be brought about by means contrary to the Covenant of the League of Nations or to the Pact of Paris. Ook verplichting tot niet erkenning in de «Lima Resolution on Non-Recognition of the Acquisition of Territory by Force» van 22-12-1938.

(32) François, p. 113; Sorensen, p. 277. Eveneens Sibert I, p. 191... En réalité il est vrai, les états trop souvent encore reconnaissent ou ne reconnaissent pas à leur gré.

(33) Sibert I, p. 192. Eenzelfde visie bij Tamme, p. 121.

(34) Zo werd de erkenning van de USA door Frankrijk in 1778 door Engeland beschouwd als een casus belli.

(35) Sibert, p. 193... les autres états pourront et même devront reconnaître le nouvel état. Il y aurait méconnaissance

du droit aussi caractérisée à opérer une reconnaissance tardive qu'à la faire prématurée.

(36) Met verwijzing naar de gebeurtenissen rond het ontstaan van Man-Tcheou-Kouo en de erkenning door Japan in 1932: Sibert I, p. 193.

(37) Vgl. Johnson: Self-determination within the Community of Nations, p. 32.

(38) Art. 1 par. 2: Tussen de volkeren vriendschappelijke betrekkingen tot ontwikkeling te brengen gegrond op eerbied voor het beginsel van gelijke rechten en zelfbeschikking der volkeren...

Art. 55: Met het oog op het scheppen van toestanden van duurzaamheid en welvaart,... gegrond op eerbied voor het beginsel van gelijke rechten en zelfbeschikking der volkeren.

(39) Kelsen, The Law of the United Nations, p. 51-53.

(40) Bentwich en Martin, A Commentary on the Charter of the U.N., p. 7.

(41) Vgl. Wengler, p. 1032.

(42) G.A. Resolution 421 (V) E/CN 4/516 (2/3/1951) inhoudende een resolutie van Afganistan en Saoedie-Arabie waarbij de ECOSOR verzocht werd er bij de commissie voor de Rechten van de Mens op aan te dringen de wijze van verzekering van zelfbeschikking der volkeren te bestuderen.

G.A. Resolution 545 (VI) van 5/2/1952, waarbij de A.V. besliste een artikel betreffende het zelfbeschikkingsrecht der volkeren in de verdragen in te lassen: All people shall have the right of self-determination.

G.A. Resolution 549 (VI) waarbij de ECOSOR gevraagd werd bij de commissie aan te dringen op voorrang.

G.A. Resolution 637 (VII) van 16/12/1952 waarbij de wensen der volkeren zouden verzekerd worden door plebisciet of andere democratische middelen onder auspiciën van de UNO. G.A. Resolution 738 (VIII) van 28/10/1953 en 837 (IX) van 14/12/1954 betrekking hebbende op de procedure.

Deze werkzaamheden mondden uit op 14/12/1960 in de befaamde «Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples» waarin gestipuleerd wordt dat... All People have the right of self-determination. By virtue of the right they freely determine their political status...

G.A. Resolution 1514 (XV): Onderwerping van volkeren aan vreemde mogendheden wordt in tegenstelling geacht met het Charter.

G.A. Resolution van 20/12/1965 erkent... the legitimacy of the peoples under colonial rule to exercise their right to self-determination and independence...

G.A. Resolution 2160 (XXI) van 30/11/1966 waarin het zelfbeschikkingsrecht der volkeren wordt bevestigd... Peoples subjected to colonial oppressions are entitled to seek and receive all support...

G.A. Resolution 2189 (XXI) van 13/12/1966: Declaration on the granting of Independence to Colonial Countries and Peoples... waarin herbevestigd wordt... its recognition of the legitimacy of the struggle of the peoples under colonial rule to exercise their right to self-determination and independence

(43) Vgl. Verdross, p. 477.

(44) Eagleton, Excesses of Self-determination, p. 593-594. Foreign Affairs XXXI (July 1953).

(45) UNCIO, Documents, VI, 296. Zie in dit verband de opmerking van François die we citeerden onder (8).

(46) E/CN 4/SR 252-265; E/SR 665-668; A/C 3/SR 396-402 443-464 (1952).

(47) A/C 3/SR 447 (1952). Ongetwijfeld de meest realistische zienswijze.

(48) A/C 3/SR 443 (1952).

(49) E/CN 4/SR 252 (1952).

(50) Zie Rapport, Documents officiels de l'Assemblée Générale, vingt-troisième session, Annexes, point 87 de l'ordre du jour, document A/7326 par. 135 ssq.

(51) Vgl. par. 164 Rapport.

(52) Het geldt hier in casu een volksgemeenschap: de Ibostam die zich radicaal onderscheidt van de rest van de bevolking.

(53) Alle constitutieve elementen die noodzakelijk zijn voor de vorming van de staat zijn aanwezig: een grondgebied, een volksgemeenschap (zie (52)) en een georganiseerd gezag. Dit laatste kan blijken uit het feit dat Biafra reeds geruime tijd weerstand biedt aan een geregeld leger, hetgeen impliceert dat een degelijke organisatie aanwezig is.

(54) Tanzanië, Zambia, Gabon en Ivoorkust. Toevallig vier anti-koloniale mogendheden. Opmerkelijk is dat het precies de anti-koloniale mogendheden waren die tijdens de besprekingen in de UNO omtrent het zelfbeschikkingsrecht dit weigerden te interpreteren in de zin van een eventuele secessie.

(55) Als daar zijn: spontaneïteit en oprechtheid van de secessie, de vaststelling of de nieuwe staat zich ordentelijk handhaaft, of de vijandelijkheden volledig gestaakt zijn, of de erkenning niet voorbarig zal zijn. Ook UNO bepalingen verzeilen op de achtergrond.

(56) De olierijkdom van Biafra.

(57) Dezelfde overwegingen gelden trouwens ook voor de houding van de vier erkennende staten.

(58) Johnson, op. cit. p. 50.

Bibliographie en afkortingen.

Fenwick, The O.A.S.

Cobban, National Self-determination.

Renan, Quest-ce qu'une nation? Revue politique et littéraire, 3e série, III, 1882, p. 321.

Eagleton, Self-determination in the UNO, AJIL vol. 47/53, p. 88 ssq.

Lauterpacht H., Recognition in International Law.

Williams, La doctrine de la reconnaissance et ses développements récents, Rec. Cours 1933, II, p. 203 ssq.

Johnson, Self-determination within the Community of Nations

Kelsen, The law of the U.N.

Bentwich & Martin, A Commentary on the Charter of the UN

Eagleton, Excesses of Self-determination, Foreign Affairs XXXI, July 1953.

Prélot, Histoire des idées politiques.

Strupp-Schlochauer, Wörterbuch des Völkerrechts: Selbstbestimmungsrecht - Anerkennung.

François, Grondlijnen van het Volkenrecht, 1966.

Kelsen, Principles of international law, 1952.

Lauterpacht's Oppenheim: L. Oppenheim, International law, uitg. H. Lauterpacht 1948-1952.

Dahm, Völkerrecht, 1958-1961.

Verdross, Völkerrecht, 1950.

Rousseau, Droit international public, 1953.

Guggenheim, Traité de droit international public, 1953.

Von Liszt, Le droit international, vertaling Gidel 1928.

Van Bogaert, Beginselen van het Volkenrecht, 1964.

Briggs, The law of Nations, 1953.

Jellinek, Allgemeine Staatslehre, 1900. L'état moderne et son droit.

Sibert, Traité de droit international public, 1951.

Tammes, Internationaal publiekrecht.

Sorensen, Manual of public international law, 1968.

Wengler, Völkerrecht.

A/C 1/SR Summary Records of the meetings of the General Assembly's First Committee.

A/C 3 General Assembly - Third Committee Documents.

A/C 3/SR Summary Records of the meetings of the General Assembly's Third Committee.

A/C 4/SR Summary Records of the meetings of the General Assembly's Fourth Committee.

E/AC 7/SR Summary Records of the meetings of the Economic and Social Council's Third Committee (The Social Committee).

E/CN 4 Commission on Human Rights Documents.

E/CN 4/SR Summary Records of the meetings of the Commission on Human Rights.

E/SR Summary Records of the meetings of the Economic and Social Council.

UNCIO United Nations Conference on International Organization Documents.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 4 september 1969.

Eerste Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Perrichon.
Eerste Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Onrechtmatige mededinging. — Rechtsvordering tot het doen ophouden van handelingen waaraan voordien definitief een einde was gemaakt. — Zonder voorwerp.

De verwerping van een op grond van het K.B. van 23 december 1934 ingestelde rechtsvordering is wettelijk verantwoord wanneer blijkt dat ze geen voorwerp had doordat de handelingen waarvan het ophouden wordt gevraagd, verricht waren en de dader er definitief een einde aan had gemaakt vóór het instellen van de rechtsvordering.

Uit geen wettekst blijkt dat de rechter die kennis neemt van een op de artikelen 1 en 3 van voormeld K.B. gegronde rechtsvordering, niet wettelijk kan vaststellen dat een dergelijke rechtsvordering zonder voorwerp is, omdat degene die de handeling heeft verricht er definitief mee opgehouden is vóór het instellen van de rechtsvordering, hoewel hij bovendien, ten overvloede, beslist dat de handeling waarvan het ophouden wordt gevraagd geen oneerlijke mededinging oplevert. Daar zit ook geen tegenstrijdigheid in.

N.V. Sodefina t./ Opitom en Simon.

Gelet op het bestreden arrest, op 11 april 1967 door het Hof van beroep te Luik gewezen ;

Over de eerste twee middelen, afgeleid, het eerste, uit de schending van artikel 97 van de Grondwet,

doordat, nu eiseres tot staving van haar door de eerste rechter ingewilligde rechtsvordering tot ophouden die er onder meer toe strekte dat aan de verweerders, die bij haar in dienst waren geweest, verbod zou worden opgelegd om zich met haar cliënteel in te laten en gebruik te maken van haar lijsten van cliënten, heeft aangevoerd, enerzijds, in haar conclusie, « dat eiseres in hoger beroep ten onrechte spreken van « hun cliënten » ; dat zij nooit een cliënteel hebben gehad te Namen waar concludante daarentegen de gehele cliënteel van Eurocrédit heeft overgenomen en ze daarna heeft uitgebreid door haar persoonlijke inspanningen inzonderheid op het gebied van de reclame » en, anderzijds, in haar aanvullende conclusie, dat « de eisers in hoger beroep klaarblijkelijk de cliëntenlijst van concludante hebben gebruikt, vermits zij de circulaire niet tot het publiek, maar tot de cliënten richten (zie onder meer de woorden « beste cliënt » aan het begin en op het einde van de circulaire) en dat er twee maal wordt gepreciseerd dat de cliënt zal worden bediend « zoals vroeger ». De eisers in hoger beroep trachten vruchteloos te betogen dat zij aldus de cliënten bedoelen die eiseres in hoger beroep vroeger als makelaarster had gehad. Zo, immers, niet wordt ontkend dat eiseres in hoger beroep als makelaarster zelf een klein cliënteel heeft gehad, dit bijna drie jaar is geleden en dus vreemd is aan de circulaire. Anderzijds, heeft geen van de eisers in hoger beroep ooit enig cliënteel te Namen gehad, terwijl de circulaire zich eveneens tot de cliënten van Namen richt (er wordt een speciaal telefoonnummer voor Namen in vermeld) en de reclame in de pers bovendien in het voornaamste dagblad van Namen werd gemaakt », het bestreden arrest, om

de rechtsvordering te verwerpen, erop wijst « dat gedaagde in hoger beroep aanvoert... dat de eisers in hoger beroep haar handelsinlichtingen en met name de lijst van haar cliënten hebben gebruikt, doch dat, volgens de tijdens de debatten overgelegde bescheiden, de cliënteel van de streek van Hoei waarmee gedaagde in hoger beroep leningen afsloot gedurende de tijd dat partijen contractueel verbonden waren, noodzakelijk bestond uit mensen die met de eisers in hoger beroep verbonden waren op grond van contacten van persoon tot persoon en zulks vóór de verbintenissen tussen partijen, dat het dus aan de eisers in hoger beroep niet als een fout kan worden aangerekend dat zij, na het eindigen van hun contract, gebruik hebben gemaakt van hun teruggekregen handelsvrijheid om een cliënteel op te bouwen door bij circulaire mee te delen, met name aan hun vroegere cliënten, dat zij hun vroegere activiteit hervatten onafhankelijk van gedaagde in hoger beroep ».

terwijl de rechter aldus geen passend antwoord geeft op de conclusie en de aanvullende conclusie waarbij eiseres deed gelden dat de ongeoorloofde mededinging van de verweerders niet voortvloeide uit het feit dat zij met de cliënteel contact hadden opgenomen, maar dat zij de cliëntenlijst van eiseres hadden gebruikt om zich tot andere dan hun vroegere cliënten te richten en inzonderheid in de streek van Namen waar zij nooit enig cliënteel hadden gehad, waaruit volgt dat het bestreden arrest niet regelmatig met redenen is omkleed ;

het tweede, uit de schending van de artikelen 1319, 1320, 1322, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 1 en 2 van het koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934 tot bescherming van de voortbrengers, handelaars en verbruikers tegen zekere handelwijzen strekkende tot het verdraaien van de normale voorwaarden der mededinging,

doordat, nu de rechtsvordering tot ophouden die door eiseres werd ingesteld en door de eerste rechter werd ingewilligd onder meer tot doel heeft de verweerders te doen verbieden de naam van eiseres in hun reclame te gebruiken en erin hun hoedanigheid van vroegere medewerkers van eiseres te vermelden, het bestreden arrest, om de rechtsvordering te verwerpen, verklaart « dat deze laatste (eiseres) de eisers in hoger beroep verwijt haar met name in hun circulaire gedagtekend 1 december 1965 alsmede in de op 11 en 12 december 1965 verschenen reclame te hebben aangevallen ;... dat er dient aan herinnerd te worden dat gedaagde in hoger beroep zelf op 29 november 1965 aan de cliënteel van haar zetel te Hoei had aangekondigd « onze kleine agentschappen van Bergen, Zinnik, Charleroi, Namen, Hoei, Seraing, Erezée en Gent werden afgeschaft » ;... dat, zonder een rechtstreekse en niet verborgen zinspeling te maken op de beslissing waarvan gedaagde in hoger beroep zelf kennis heeft gegeven aan de cliënteel, de eisers in hoger beroep hun eigen relaties niet zouden kunnen verwittigd hebben van de voortzetting van hun activiteit, buiten het kader van die van gedaagde in hoger beroep ; dat zij trouwens geen enkel feit meedeelden waarvan zij nog geen kennis hadden gekregen door gedaagde in hoger beroep zelf ;... dat de bewoordingen en uitdrukkingen gebruikt in de litigieuze circulaire, wanneer die weer in haar context wordt geplaatst, niet de ongunstige betekenis hebben die de eerste rechter eraan heeft gegeven en niet, zoals deze laatste dat zegt, wijzen op de bedoeling van de eisers in hoger beroep om het krediet van de gedaagde in hoger beroep aan 't wankelen te brengen ; dat ze derhalve geen handeling opleveren die met de eerlijke gebruiken inzake handel strijdig is ».

terwijl : 1°) de brief van eiseres van 29 november 1965

de geadresseerden niet meedeelt dat de gewezen leiders van de aangescharen agentschappen zich verenigen en hun activiteit voortzetten, of dat de verweerders de geldaanvragen kosteloos zullen bestuderen en hun cliënten zullen helpen zoals vroeger, wat, daarentegen, de circulaire van de verweerders, van 1 december 1965, wel vermeldt, zodat het arrest de bewijskracht van de vermeldingen van voornoemde brief en circulaire miskent door te verklaren dat de verweerders de cliënteel geen enkel feit hebben meegegeeld waarvan ze nog geen kennis had gekregen door eiseres zelf (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek); 2°) bovendien de rechtsvordering tot opnouwen kan worden ingesteld ongeacht de bedoeling en de goede trouw van degene die de bedoelde handeling heeft verricht en de rechter, derhalve, door te stellen dat de verweerders niet de bedoeling hebben gehad om het krediet van eiseres aan 't wankelen te brengen, zijn beslissing steunt op een in rechte verkeerde opvatting omtrent de met de eerlijke gebruiken inzake handel strijdige handeling (schending van de artikelen 1 en 2 van het koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934 en, voor zoveel als nodig, 1882 en 1883 van het Burgerlijk Wetboek):

Overwegende dat het arrest, zonder deswege te worden bestreden, erop wijst: dat de rechtsvordering tot ophouden van handeling strijdig met de eerlijke gebruiken inzake handel door eiseres werd ingesteld bij akte van 7 januari 1966; dat aan deze akte een brief van 14 december 1965 was voorafgegaan; dat, onder andere verwijten die eiseres tot de verweerders heeft gericht, moet worden gewezen op de verzending van een circulaire gedagtekend 1 december 1965 en op het plaatsen van een advertentie in de editie van 11-12 december 1965 van het dagblad « Vers l'Avenir »; dat de verweerders, vanaf 13 december 1965, voordat er een reactie van gedaagde in hoger beroep was, die enkel in voormelde brief van 14 december tot uiting kwam, spontaan hadden afgezien van de oorspronkelijke tekst van de advertentie en dat zij, na deze datum, de bedoelde circulaire niet meer verspreidden; dat, wat dat betreft, de thans aan het hof van beroep voorgelegde rechtsvordering er niet toe strekt een handeling te doen « ophouden » waaraan diegenen die ze hebben verricht reeds een einde hadden gemaakt;

Overwegende dat uit deze redenen blijkt dat de rechtsvordering, volgens het arrest, geen voorwerp had in zover de handelingen waarvan het ophouden werd gevraagd waren verricht en de verweerders er definitief een einde aan hadden gemaakt, door, vóór het instellen van deze rechtsvordering, de verzending van de circulaire en de advertenties stop te zetten, die door eiseres ongeoorloofd werden geacht;

Dat deze redenen volstaan om de beslissing van verwerping van de rechtsvordering wettelijk te verantwoorden in zover deze laatste gegrond was op de verzending van de circulaire van 1 december 1965 en op de publicatie van de vóór 14 december 1965 verschenen advertenties in het dagblad « Vers l'Avenir »; dat, derhalve, de eerste twee middelen, die slechts betrekking hebben op ten overvloed gegeven redenen van het arrest inzake deze grondslag van de rechtsvordering, wegens het ontbreken van belang niet ontvankelijk zijn;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 3, van het koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934 tot bescherming van de voortbrengers, handelaars en verbruikers tegen zekere handelwijzen strekkende tot het verdraaien van de normale voorwaarden der mededinging en 97 van de Grondwet,

doordat, na te hebben verklaard dat de rechtsvordering werd ingesteld bij akte van 7 januari 1966; dat aan deze akte een brief van 14 december 1965 was voorafgegaan;

dat, onder andere verwijten die gedaagde in hoger beroep tot de eisers in hoger beroep heeft gericht, moet worden gewezen op de verzending van een circulaire gedagtekend 1 december 1965 en op het plaatsen van een advertentie in de editie van 11-12 december 1965 van het dagblad « Vers l'Avenir »; dat de eisers in hoger beroep, vanaf 13 december 1965, voordat er een reactie van gedaagde in hoger beroep was, die enkel in voormelde brief van 14 december tot uiting kwam, spontaan hadden afgezien van de oorspronkelijke tekst van de advertentie en dat zij, na deze datum, de bedoelde circulaire niet meer verspreidden; dat wat dat betreft, de aan het hof van beroep voorgelegde rechtsvordering er dus niet toe strekt een handeling te doen « ophouden » waaraan diegenen die ze hebben verricht reeds een einde hadden gemaakt, het bestreden arrest vervolgens de « in de litigieuze circulaire gebruikte bevoordelingen en uitdrukkingen » beoordeelt en zegt « dat ze geen handeling opleveren die met de eerlijke gebruiken inzake handel strijdig is », dan beslist « dat er dient vastgesteld te worden dat gedaagde in hoger beroep niet heeft bewezen dat de eisers in hoger beroep handelwijzen hebben toegepast die oneerlijke mededinging opleveren en dat de rechtsvordering dus niet gegrond is » terwijl, zo hij vaststelt dat ten opzichte van een handeling waarvan het ophouden wordt gevraagd, daar ze strijdig is met de eerlijke gebruiken inzake handel, geen bevel tot ophouden meer kan worden uitgevaardigd, de rechter die uitspraak doet bij toepassing van de artikelen 1 en 3 van het koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934, bovendien niet zou kunnen beslissen, zonder de hem bij deze bepalingen toegekende macht en bevoegdheid te schenden, of, in elk geval, op gevaar af van zich tegen te spreken en artikel 97 van de Grondwet te schenden, dat de bedoelde handeling geen oneerlijke mededinging oplevert;

Overwegende dat het, enerzijds, niet tegenstrijdig is vast te stellen dat ten opzichte van een handeling waarvan het ophouden wordt gevraagd, daar ze strijdig is met de eerlijke gebruiken inzake handel, geen bevel tot ophouden meer kan worden uitgevaardigd, omdat degene die ze heeft verricht er definitief een einde aan heeft gemaakt vóór het instellen van de rechtsvordering, en bovendien, ten overvloed, te beslissen dat deze handeling geen oneerlijke mededinging oplevert;

Dat het middel, in zover het de schending van artikel 97 van de Grondwet aanvoert, feitelijke grondslag mist;

Overwegende dat, anderzijds, uit geen enkele bepaling van het koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934, of uit geen enkele andere wetbepaling blijkt dat de rechter die kennis neemt van een op de artikelen 1 en 3 van genoemd koninklijk besluit gegronde rechtsvordering niet wettelijk kan vaststellen dat een dergelijke rechtsvordering zonder voorwerp is, omdat degene die de handeling heeft verricht er definitief mee is opgehouden vóór het instellen van de rechtsvordering, hoewel hij bovendien, ten overvloed, beslist dat de handelingen waarvan het ophouden werd gevraagd geen oneerlijke mededinging opleveren;

Dat in dit opzicht het middel naar recht faalt;

Om deze redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 9 oktober 1969.

Voorzitter : M. Valentin.
Raadsheer-verslaggever : M. Perrichon.
Advocaat-generaal : M. Dumon.

1. Onrechtmatige mededinging. — K.B. van 23 december 1934. — Rechtsvordering tegen een niet-handelaar en tegen handelaars. — Splitsbar. — Ontvankelijk.
2. Rechtspleging in burgerlijke zaken. — Geding in staat van wijzen. — Begrip.

1. Een tabaksfabrikant heeft op grond van het K.B. van 23 december 1934 een rechtsvordering tot ophouden ingesteld tegen negen andere fabrikanten en tegen de vereniging zonder winstoogmerk waarin ze gegroepeerd waren; hij beschouwde dat de fabrikanten zich persoonlijk tegen hem schuldig hadden gemaakt aan boycot « met gebruikmaking van de tussenkomst » van de V.Z.W. die het werktuig was geweest voor hun oogmerken om hem van de markt te verdrijven.

Aldus blijkt ondubbelzinnig dat de vordering deelbaar was onder de negen fabrikanten enerzijds en de V.Z.W. die hun gemachtigde was anderzijds. De rechter heeft wettelijk beslist dat de vordering ontvankelijk was in zover ze tegen de fabrikanten was gericht, hoewel ze dat niet was in zover ze was ingesteld tegen de V.Z.W. die geen handelaar, nijveraaf of ambachtsman was.

2. De zaak is in staat van wijzen wanneer elke partij conclusies ten gronde heeft genomen of is aangemaand om zulks te doen, zelfs indien een van hen slechts onvolledig op de vordering van haar tegenstander heeft geantwoord. De rechter oordeelt soeverein of de bewoordingen van dit verweer hem in staat stellen uitspraak te doen.

N.V. Cinta e.a. t/ N.V. Lacroix et Fils en Fedetab.

Gelet op het bestreden arrest, op 27 mei 1968 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1217, 1218 en 1351 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat, na te hebben vastgesteld dat de rechtsvordering van verweerster er, volgens de exploten van 2 en 3 oktober 1967, toe strekt, als handelingen strijdig met de eerlijke gebruiken inzake handel of nijverheid, de toepassing te doen ophouden van procédés die beogen de verkoop van de sigaretten « Rizla » te beletten onder voorwendsel de premiesigaretten te boycotten, en dat de eiseressen in hoger beroep deden gelden dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel bevoegd was om kennis te nemen van deze rechtsvordering in zover ze ingesteld was tegen de tiende verweerster (thans partij opgeroepen tot bindendverklaring van het arrest) en dat hij, wegens het ondeelbaar karakter van genoemde vordering, eveneens onbevoegd was om kennis te nemen van deze rechtsvordering in zover ze tegen de eerste negen eiseressen in hoger beroep (thans eiseressen) was ingesteld, het arrest overweegt dat het aldus aangevoerde middel geen betrekking had op de bevoegdheid van de eerste rechter, maar een grond van niet-ontvankelijkheid was, en beslist dat hoewel de rechtsvordering niet ontvankelijk was in zover ze tegen de vereniging zonder winstoogmerk « Fedetab » was ingesteld, ze daarentegen, wegens de splitsbaarheid van het geding onder de oorspronkelijke verweersters, ontvankelijk was en tot de bevoegdheid van de eerste rechter

behoorde in zover ze tegen laatstgenoemden, de huidige eiseressen, was ingesteld,

terwijl door te beslissen dat het geschil aangebracht door de rechtsvordering van verweerster tegen de eiseressen en de vereniging zonder winstoogmerk « Fedetab » en dat beperkt was tot de toepassing van artikel 1 van het koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934, onder deze partijen niet onsplitbaar was, op grond dat « nu de rechtsvordering niet ontvankelijk was tegen « Fedetab », men zich niet kon voorstellen dat genoemd geschil zou kunnen eindigen op verschillende beslissingen indien erover afzonderlijke processen werden gevoerd », en dat, bijgevolg, de rechtsvordering, hoewel ze niet ontvankelijk was tegen een van de partijen, ontvankelijk was tegen de andere partijen, het bestreden arrest de ontvankelijkheid van genoemde rechtsvordering niet wettelijk heeft verantwoord in zover ze tegen de huidige eiseressen was ingesteld, daar het niet vaststelt, zelfs niet impliciet, dat het voorwerp zelf van de rechtsvordering, zoals ze tegen alle oorspronkelijke verweersters was ingesteld, in zijn uitvoering voor verdeling vatbaar was :

Overwegende dat het middel het bestreden arrest verwijt niet te hebben vastgesteld, ware het impliciet, dat het voorwerp zelf van de rechtsvordering, zoals ze was ingesteld tegen alle oorspronkelijke verweersters — dat wil zeggen tegelijkertijd tegen de vennootschappen (thans eiseressen) en de vereniging zonder winstoogmerk « Fedetab », die thans opgeroepen is in tussenkomst en tot bindendverklaring van het arrest, in zijn uitvoering voor verdeling vatbaar was ;

Overwegende dat uit de bewoordingen zelf van het exploit van 2 en 3 oktober 1967, getiteld « oproeping en, voor zoveel als nodig, nieuwe dagvaarding », waarbij verweerster de door de feitenrechter ingewilligde rechtsvordering, zoals bedoeld in het koninklijk besluit nr. 55 van 23 december 1934, tot ophouden van handelingen strijdig met de eerlijke gebruiken inzake handel heeft ingesteld, in verband gebracht met de conclusie door haar genomen voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel die alleen bevoegd was « ratione materiae » om van een dergelijke rechtsvordering kennis te nemen, blijkt dat genoemde verweerster, oorspronkelijke eiseres, van het begin af heeft beschouwd dat de vennootschappen, thans eiseressen, zich persoonlijk schuldig hadden gemaakt aan de boycothandelingen die tegen haar werden gericht « met gebruikmaking van de tussenkomst » van voornoemde vereniging, waarin ze gegroepeerd waren, die, onder voorwendsel van een politiek van sanering van de Belgische sigarettenmarkt, het werktuig is geweest voor de oogmerken van de eiseressen om verweerster van deze markt te verdrijven ;

Overwegende dat aldus ondubbelzinnig blijkt dat het voorwerp van de rechtsvordering tot ophouden van handelingen strijdig met de eerlijke gebruiken inzake handel, zoals verweerster ze had ingesteld, deelbaar was onder de eiseressen, enerzijds, en de vereniging zonder winstoogmerk « Fedetab », waarin zij gegroepeerd waren en die hun gevolmachtigde was geweest, anderzijds ;

Overwegende dat het hof van beroep beslist dat de rechtsvordering in zover ze ingesteld was tegen deze vereniging — die geen handelaar, nijveraaf of ambachtsman is in de zin van artikel 1 van voornoemd koninklijk besluit nummer 55 — niet ontvankelijk was ;

Dat het hof van beroep daarentegen de rechtsvordering inwilligt in zover ze tegen de eiseressen, handelsvennootschappen, was ingesteld, en er onder meer op wijst dat zij « klaarblijkelijk aan de bedoelde handelingen hadden deelgenomen, en dat zij zich van Fedetab — die zij daartoe bevoegd maakten — hadden bediend om hun oogmerken te verwezenlijken » ; dat aldus het arrest wettelijk beslist dat de rechtsvordering ontvankelijk was in zover zij tegen

de eiseressen was ingesteld, hoewel ze dat niet was in zover ze tegen de vereniging zonder winstoogmerk «Fedetab» was ingesteld;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 17 van de wet van 25 maart 1876 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 343, 414, 416, 424, 425 bis, 443, 451, 452, 454, 456, 457, 462, 464 van het Wetboek van burgerlijke verrechtvordering (welk artikel 416 gewijzigd is bij art. 2 van de wet van 28 juni 1948 en welke artikelen 414, 424, 425 bis, 443 en 456 respectievelijk gewijzigd zijn bij de artikelen 20 en 22 van het koninklijk besluit nummer 300 van 30 maart 1936, die bekrachtigd werden bij het enige artikel van de wet van 4 mei 1936), 2 van het decreet van 20 juli 1831 op de drukpers, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat, op het verzoek van de eiseressen om de beroepen beschikking te vernietigen op grond dat door de grond van het geschil te beslechten, terwijl partijen zich ertoe hadden beperkt over de bevoegdheid te concluderen en, wat verweerster betreft, bovendien te vragen dat aan de eiseressen bevel zou worden gegeven «onverwijld conclusies ten gronde te nemen» en dat een «aanstaande datum voor het debat over de zaak ten gronde» zou worden vastgesteld, de eerste rechter uitspraak had gedaan ultra petita en de rechten van de verdediging had miskend, het bestreden arrest, dat dit verweer verwierp, beslist dat niets kan doen geloven dat de pleidooien voor de eerste rechter geen betrekking hebben gehad op de grond van het geschil en dat integendeel sommige beoordelingselementen, te weten, enerzijds, de aanmaning die verweerster in de door haar neergelegde conclusie aan haar tegenstanders had gedaan om nadere verklaringen over de grond van de zaak te geven, anderzijds, de verwijzing door de eerste rechter, alvorens de aan de eiseressen verweten handelingen grondig te onderzoeken, naar de informatiebron die de pleidooien opleverden en, tenslotte, de herinnering in de beschikking aan het feit dat de eiseressen hadden gepleit dat de bedoelde handelingen maatregelen van wettige zelfverdediging van de sigarettenindustrie waren, doen geloven dat het debat zich in eerste aanleg niet heeft beperkt tot procedure- en bevoegdheidskwesties, en, onder kennismaking van het hele geschil, het bevel tot ophouden bevestigt dat de beroepen beslissing aan de eiseressen had opgelegd,

terwijl, eerste onderdeel, geen enkel van de beoordelingselementen waaruit het bestreden arrest afleidt dat in eerste aanleg het debat zich niet heeft beperkt tot procedure- en bevoegdheidskwesties, maar betrekking heeft gehad op de grond van het geschil, voldoende naar recht bewijst dat partijen voor de eerste rechter op tegenspraak conclusies ten gronde hadden genomen en aldus de zaak in staat van wijzen hadden gebracht; het, enerzijds, immers niet volstaat, opdat de zaak in staat van wijzen zou zijn, dat een van de partijen haar tegenstander heeft aangemaand om nadere verklaringen te geven over de grond van de zaak, indien zij zelf geen conclusies ten gronde heeft genomen, en anderzijds, de omstandigheid dat de eerste rechter heeft verwezen naar de informatiebron die de pleidooien opleveren en eraan heeft herinnerd dat de eiseressen wettige zelfverdediging hebben gepleit geenszins aantoon, vooral wanneer de beroepen beslissing uitdrukkelijk doelt op de door partijen neergelegde conclusies die geen vordering of verweer ten gronde bevatten en er nergens op wijst dat zij ter terechtzitting mondelinge conclusies zouden genomen hebben ter aanvulling van hun schriftelijke conclusies, dat partijen of, althans, verweerster de zaak in staat van wijzen hadden gebracht door, zelfs mondeling, conclusies ten gronde te nemen (schending van de artikelen 343, 414, 416, 424, 425 bis, van

het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 2 van het decreet van 20 juli 1831 op de drukpers en 97 van de Grondwet);

tweede onderdeel, het bestreden arrest, in zover het uit de hierboven overgenomen beoordelingselementen afleidt, dat de zaak in staat van wijzen was gebracht, de bewijskracht heeft miskend van de processen-verbaal van de terechtzittingen in de loop waarvan partijen voor de eerste rechter geconcludeerd en gepleit hebben, welke er geenszins op wijzen dat deze partijen, of althans verweerster, andere conclusies hebben genomen dan de geschreven conclusies waarvan de neerlegging door het vonnis wordt vastgesteld (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek);

derde onderdeel, door uitspraak te doen over de grond van het geschil, zonder de machtsoverschrijding van de eerste rechter te sanctioneren met de nietigheid van de bestreden beschikking, zoals aan het hof was gevraagd, het hof van beroep de regel heeft miskend volgens welke de rechter in beroep, krachtens de devolutieve kracht van het hoger beroep, slechts geldig kennis kan nemen van de grond van de zaak in zover de eerste rechter zelf op geldige wijze de grond van de zaak mocht beslechten (schending van alle in het middel vermelde wetsbepalingen, met uitzondering van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek);

Overwegende dat uit de regelmatig aan het Hof voorgedragen stukken blijkt dat verweerster in haar exploit van 2 en 3 oktober 1967, na de diverse manoeuvres en stappen te hebben uiteengezet die handelingen van oneerlijke mededinging opleverden waarvan zij het slachtoffer was vanwege de sigarettenfabrikanten, de eisende vennootschappen, welke tot doel hadden haar van de sigarettenmarkt te verdrijven, hen heeft gedaagd om te verschijnen voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel, zitting houdend in kort geding, met toepassing van het koninklijk besluit van 23 december 1934, «om te horen zeggen voor recht dat de negen hierboven gedagvaarde fabrikanten, hetzij persoonlijk, hetzij door tussenkomst van hun federatie «Fedetab», tiende gedaagde, handelingen hebben gepleegd die strijdig zijn met de eerlijke gebruiken inzake handel; diensgevolge onmiddellijk het ophouden van genoemde handelingen van oneerlijke mededinging te bevelen;

Dat verweerster op de terechtzitting van 8 november 1967 een conclusie heeft neergelegd waarin erop werd gewezen dat de gedaagde partijen «als enig middel ter beantwoording van de dagvaarding van 2/3 oktober de onbevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van koophandel opwerpen...» en, na te hebben geantwoord op dit middel onder verwijzing namelijk naar diverse elementen ten gronde die uit deze dagvaarding bleken, partijen, toen verweersters, heeft aangemaand om nadere verklaringen omtrent de grond van het geschil te geven;

Dat de zaak voor verdere behandeling werd uitgesteld tot 22 november 1967 waarop ze werd gepleit;

Dat de beroepen beschikking van 3 januari 1968 steunt op de elementen die «uit de door partijen neergelegde conclusies, uit de bescheiden van hun dossiers en uit de gehouden pleidooien» blijken;

Dat de beschikking er, onder andere, op wijst «dat alle verwerende partijen doen pleiten dat de maatregelen van «Fedetab» en haar tussenkomsten maatregelen van wettige zelfverdediging van de sigarettenindustrie zijn»;

Overwegende dat uit deze vaststellingen van de beroepen beschikking blijkt dat de eiseressen, buiten hun op 8 november 1967 neergelegde geschreven conclusies, mondeling een verweer ten gronde hebben gevoerd waarop genoemde beschikking trouwens heeft geantwoord;

Dat uit de beschikking blijkt dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel, in zover hij ten gronde uit-

spraak heeft gedaan op de rechtsvordering ingesteld bij de dagvaarding van 2 en 3 oktober 1967, het ophouden van de handelingen heeft bevolen, wat verweerster in deze dagvaarding had gevraagd;

Overwegende dat de zaak in staat van wijzen is wanneer elke partij conclusies ten gronde heeft genomen of werd aangemaand om zulks te doen, zelfs indien een van hen slechts onvolledig op de vordering van haar tegenstander heeft geantwoord; dat de rechter soeverein beoordeelt of de bewoordingen van dit verweer hem in staat stellen uitspraak te doen;

Overwegende dat aldus blijkt dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel, die bevoegd was met betrekking tot de eiseressen en bij wie de grond van de rechtsvordering tot ophouden op geldige wijze aanhangig was gemaakt door de dagvaarding van 2 en 3 oktober 1967 en door de op 8 november 1967 neergelegde conclusie van verweerster, waarin de eiseressen werden aangemaand om op deze dagvaarding te antwoorden, alsmede door het verweer dat laatstgenoemden mondeling hadden gevoerd, met betrekking tot de grond van de zaak, op de volgende terechtzitting waarop de zaak werd gepleit, regelmatig uitspraak heeft gedaan binnen de grenzen van de dagvaarding van 2 en 3 oktober 1967;

Dat, derhalve, het hof van beroep wettelijk het door de eiseressen aangevoerde middel heeft verworpen volgens welke de beroepen beschikking door nietigheid aangetast zou geweest zijn;

Dat geen enkel onderdeel van het middel kan worden aangenomen;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1 van het koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934 tot bescherming van de voortbrengers, handelaars en verbruikers tegen zekere handelwijzen strekkende tot het verdraaien van de normale voorwaarden van de mededinging, 1350 en 1351 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest, rechtdoende over de grond van het geschil, beslist dat de handelingen waarvan dient te worden nagegaan of ze strijdig zijn met de eerlijke gebruiken inzake handel of niverheid en of ze van die aard zijn dat ze het concurrentievermogen van verweerster hebben aangetast of hebben kunnen aantasten, de handelingen van vóór 27 september 1967 omvatten, op welke datum de statutaire wijziging die uitdrukkelijk de handel in sigaretten in het maatschappelijk doel van verweerster heeft opgenomen, tegen derden kon worden ingeroepen, in zover deze handelingen voortgezet worden in de latere handelingen, en na te hebben vastgesteld dat de overeenkomsten en stappen van vóór 27 september 1967 met de volgende een homogeen geheel vormden, het door de eerste rechter aan de eiseressen opgelegd bevel tot ophouden bevestigt,

terwijl de omstandigheid dat verweerster vanaf 27 september 1967 concurrente is geworden van de eiseressen, in verband gebracht met het feit dat de handelingen van vóór deze datum, die alleen worden bedoeld in de inleidende exploitatie, met de volgende een homogeen geheel vormen, aan de vóór september 1967 verrichte handelingen niet het karakter kan toekennen van handelingen van oneerlijke mededinging die het recht geven om de bij het koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934 bepaalde rechtsvordering tot ophouden in te stellen, daar er tussen partijen definitief was gevestigd bij de beroepen beschikking, waartegen dienaangaande geen hoger beroep werd ingesteld, dat genoemde handelingen niet het voorwerp konden zijn van een rechtsvordering tot ophouden, vermits verweerster, tot die datum, geen statutaire machtiging had om handel in sigaretten te drijven en ze dus, bij gebrek aan handelscompetitie tussen partijen, geen

handelingen van oneerlijke mededinging waren in de zin van artikel 1 van voornoemd koninklijk besluit;

Overwegende dat het middel onderstelt dat het hof van beroep de handelingen van vóór 27 december 1967, datum waarop de statutaire wijziging, die uitdrukkelijk de handel in sigaretten in het maatschappelijk doel van verweerster heeft opgenomen, tegen derden kon worden ingeroepen, zou hebben beschouwd als zijnde, reeds voor deze datum, handelingen van oneerlijke mededinging in de zin van artikel 1 van het Koninklijk besluit nummer 55 van 23 december 1934, terwijl deze handelingen dit karakter jegens verweerster niet konden hebben vóór 27 december 1967, bij gebrek aan een mogelijke handelscompetitie tot die tijd tussen verweerster, enerzijds, en de eiseressen, anderzijds;

Overwegende dat deze onderstelling op een onjuiste uitlegging van de bestreden beslissing steunt;

Overwegende dat uit deze beslissing blijkt dat de handelingen van vóór 27 september 1967 die het hof van beroep in aanmerking heeft genomen omdat ze met latere overeenkomsten en stappen, welke het arrest preciseert, die met name in oktober 1967 verricht waren, « een homogeen geheel » vormden, handelingen waren waarvan de gevolgen noodzakelijk zouden voortduren zolang er geen einde van was gemaakt; dat aldus het arrest zich ertoe beperkt, in het licht van de overeenkomsten afgesloten en de stappen gedaan door de eiseressen persoonlijk of door tussenkomst van « Fedetab » sinds 27 september 1967, dat wil zeggen sinds de volgens de eiseressen vereiste handelscompetitie bestond, te verklaren dat laatstgenoemde hun tegen verweerster gerichte oogmerken van commerciële boycot en verdrijving verder hadden uitgevoerd na de datum vanaf welke verweerster zich op de bescherming van het koninklijk besluit nummer 55 kon beroepen;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het vierde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat, na erop gewezen te hebben, enerzijds, dat de rechtsvordering van verweerster gegrond zou zijn indien het door de eiseressen beoogde doel niet was geweest de sigarettenmarkt te saneren, maar de sigaret « Rizla » niet toe te laten tot de normale verkoopomloop en, anderzijds, dat de eiseressen, om te doen aannemen dat zij enkel saneringsmaatregelen op 't oog hadden, de samenwerking aanvoerden die zijn bij de grossiers hadden gevonden, het bestreden arrest beslist dat « het argument afgeleid uit de instemming van de meerderheid van de grossiers niet overtuigend is als men rekening houdt met de door gedaagde in hoger beroep (thans verweerster) overgelegde verklaring die is ondertekend door tal van handelaars — onder wie twee leden van de op de vergadering van 9 januari 1967 aanwezige afvaardiging —, volgens welke verklaring diezelfde grossiers zich, onder de bedreiging dat de voorwaarden van aankoop tegen grossiersprijs zouden worden ingetrokken, hebben moeten verbinden om geen premiesigaretten meer te verkopen » en « dat deze verklaring in verband moet worden gebracht met een andere verklaring, vervat in het proces-verbaal van een vergadering van 10 februari 1968, die de leden groepeerde van een vereniging van grossiers in tabak en sigaren van de provincie Luik, volgens welke verklaring, op de 800 grossiers die België telt, slechts 300 akkoord « schenen » te gaan met het verbod om premiesigaretten te verkopen ».

terwijl, enerzijds, het document betreffende de vergadering van 10 februari 1968, waarnaar het arrest verwijst, getiteld is « Verslag van de vergadering van de Nationale Federatie van grossiers in tabak » en, zoals

blijkt uit het opschrift, de vorm en de opstelling ervan, een relaas is van de op die vergadering verkondigde meningen dat door een lid van de vereniging van grossiers in tabak en sigaren van de provincie Luik werd opgemaakt ter wille van de leden van deze vereniging, en het bestreden arrest, door derhalve aan dit document de waarde toe te kennen van een proces-verbaal van een vergadering die de leden van voornoemde vereniging groepeerde, de bewijskracht van deze akte heeft miskend (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek), en, anderzijds, aan de hand van de hierboven overgenomen gronden van het bestreden arrest niet kan worden uitgemaakt of de rechter, ingeval hij aan het litigieuze document de draagwijdte van een verslag en niet van een proces-verbaal zou hebben toegekend, niettemin in de verklaring waarnaar hij verwijst hetzelfde vertrouwen heeft gesteld en overwogen dat het argument door de eiseressen afgeleid uit de instemming van de meerderheid van de grossiers niet overtuigend was (schending van alle in het middel aangeduide bepalingen):

Overwegende dat het arrest, zonder in strijd te zijn met de bewoordingen van de akte van 10 februari 1968, een verklaring overneemt die erin is afgelegd door een lid van de vereniging van grossiers; dat de omstandigheid dat het deze akte heeft betiteld «proces-verbaal van de vergadering van 10 februari 1968» veeleer dan «verslag van de vergadering van de Nationale Federatie van grossiers in tabak» zonder belang is;

En overwegende dat, ten gevolge van de verwerping van de voorziening, de oproeping in tussenkomst en tot bindendverklaren van het arrest door de eiseressen gedaan tegen de vereniging zonder winstoogmerk «Belgisch-Luxemburgse Federatie van de tabakverwerkende industrie, Fedetab» geen belang meer vertoont;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de eiseressen in de kosten.

NOOT: 1. — Vergelijk de noot van Louis Van Bunnan onder het bestreden arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 27 mei 1968, J. T. 1968. 646. Dit arrest is ook gedeeltelijk gepubliceerd in J.C.B. 1968, 586, samen met de beslissing van de eerste rechter, de President van de rechtbank van koophandel te Brussel, 3 januari 1968.

Art. 31 gerechtelijk wetboek zegt wanneer een geschil splitsbaar is. Een definitie van de onsplitbare rechtsvordering wordt niet gegeven. Zie over dit laatste begrip: Cass. 7 februari 1964, R. W. 1965-1966, 1149.

2. — Zie betreffende het tweede punt: Cass. 21 december 1967, R. W. 1968-1969, 643.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 6 juni 1969.

Voorzitter: M. Belpaire.
Raadsheer-verslaggever: M. Halleman.
Advocaat-generaal: M. Colard.
Advocaten: Mrs. Simont en Van Ryn.

Cognossement. — Aan order. — Ontbreken van endossement. — Houding van degene aan wie het aangeboden wordt.

De houder van een cognossement aan order moet doen blijken van zijn recht door een endossement of een

ononderbroken reeks van endossementen en het louter onder zich hebben van de titel is derhalve niet voldoende om hem de daaruit voortvloeiende rechten te geven.

Maar niets belet degene aan wie een niet-geëndosseerd cognossement aangeboden wordt, hem die het onder zich heeft als cognossementhouder te beschouwen, wanneer hem bekend is dat het ontbreken van endossement aan een louter verzuim dient toegeschreven te worden.

N.V. Gebroeders Broere t./ N.V. Antwerp Oil Wharves Ltd.

Gelet op het bestreden arrest op 27 januari 1967 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 85, 87, 89 van de wet op de zee- en binnenvaart, die boek II van het Wetboek van koophandel vormt, en, voor zoveel als nodig, 1984 en 1985 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest, hoewel het als vaststaand aanneemt dat het cognossement, opgemaakt voor het vervoer van een lading ethyleen, gesteld was aan order van de vennootschap «Union Carbide Europa» en door deze aan verweerster niet werd geëndosseerd, beslist dat deze laatste «wel degelijk in feite houder van het cognossement was» en bijgevolg, bij toepassing van artikel 89 van de zeevaartwet, uitsluitend recht had op aflevering van de lading door de kapitein en alleen ontvankelijk was om van de vervoerder vergoeding van de door de koopwaar tijdens het vervoer geleden schade te vorderen, op de gronden van «de vervoerder aan wie appellante (thans verweerster) goed bekend was, wist dat deze gespecialiseerde firma in het lossen en tanken van ethyleen regelmatig met zulke verrichtingen te Antwerpen belast werd door de werkelijke belanghebbende, «Union Carbide Europa», zodat het voor hem (de vervoerder) in feite normaal was de afwezigheid van endossementen slechts als een louter verzuim te beschouwen», en dat «zodra de aflevering werd toegestaan zonder inachtneming van bewust verzuim, de betrekkingen van zeevervoer tot cognossementhouder voorgoed gevestigd waren tussen partijen».

terwijl, eerste onderdeel, eiseres in haar conclusie voor het hof van beroep deed gelden dat het aan order van de «Union Carbide Europa» opgemaakte cognossement door deze noch aan verweerster, noch aan enige andere zetel werd geëndosseerd, zodat de «Union Carbide Europa» alleen de hoedanigheid van houder van het cognossement had en alleen ontvankelijk was om van de vervoerder vergoeding van de door de koopwaar geleden schade te vorderen, nu verweerster «gespecialiseerd in bewerkingen van lossen en tanken van de waren» en als zodanig op de markt te Antwerpen goed bekend, toen deze opgetreden was, zoals verweerster in haar conclusie voor de eerste rechter uitdrukkelijk had erkend, «in opdracht en voor rekening van de naamloze vennootschap «Union Carbide Europa» en dus de lasthebber van de cognossementhouder bleek te zijn, waaruit volgt dat de beslissing niet naar de eis van de wet met redenen omkleed is, aangezien de vaststelling dat verweerster aan eiseres goed bekend was en dat bijgevolg «het voor hem (de vervoerder) in feite normaal was de afwezigheid van endossement slechts als een louter verzuim te beschouwen», irrelevant is en geen passend antwoord op de conclusie van eiseres uitmaakt, daar zij het niet mogelijk maakt de reden in te zien waarom verweerster bij het lossen als cognossementhouder gehandeld heeft en niet als lasthebber van de geadresseerde, zoals eiseres betoogde (schending van artikel 97 van de Grondwet);

tweede onderdeel, de formaliteit van het endossement de enige wettelijke wijze van overdracht van een cognos-

sement aan order is, en de houder, om de aan die titel verbonden rechten uit te oefenen, zijn hoedanigheid in de wettelijke zin van de term moet doen blijken door een ononderbroken opvolging van endossementen, waaruit volgt dat het arrest, door te beslissen dat het ontbreken van endossement ten deze slechts een gewoon louter verzuim uitmaakt en dat, « zodra de aflevering werd toegestaan zonder inachtneming van bewust verzuim, de betrekkingen van zeevervoerder tot cognossementhouder voorgoed gevestigd waren tussen partijen », alle de in het middel aangeduide wetsbepalingen, uitgezonderd artikel 97 van de Grondwet, heeft geschonden :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest vaststelt dat het aan order van de vennootschap « Union Carbid Europa » opgemaakt en door deze niet geëndosseerd cognossement in de lossen door verweerster aan de kapitein aangeboden werd, dat op vertoon van dit cognossement de lading ethyleen door de kapitein aan verweerster afgeleverd werd, dat verweerster in eigen naam en zich uitdrukkelijk beroepende op haar hoedanigheid van cognossementhouder, regelmatig bij de vervoerder heeft geprotesteerd wegens de bij het weghalen van de goederen geconstateerde averij en dat de vervoerder minstens impliciet die hoedanigheid heeft erkend in zijn antwoord waarbij hij zijn aansprakelijkheid afwees ;

Dat het arrest tevens vaststelt dat verweerster geregeld door de vennootschap « Union Carbid Europa » met het lossen en tanken van ethyleen gelast werd en dat de vervoerder de hoedanigheid waarin verweerster optrad goedkende ;

Overwegende dat het arrest uit deze omstandigheden heeft afgeleid dat verweerster als cognossementhouder is opgetreden en dat de onstentenis van endossement op het onderwerpelijk cognossement aan een louter verzuim diende toegeschreven te worden ;

Overwegende dat het arrest zodoende de conclusie van eiseres, welke beweerde dat bij gebrek aan endossement de vennootschap « Union Carbid Europa » de enige cognossementhouder was en verweerster slechts als lasthebber van die vennootschap de goederen in ontvangst had genomen, passend beantwoordt ;

Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat, zo de houder van een cognossement aan order moet doen blijken van zijn recht door een endossement of een ononderbroken reeks van endossementen en het louter onder zich hebben van de titel derhalve niet volstaat om hem de daaruit voortvloeiende rechten te verlenen, niets nochtans degene aan wie een niet-geëndosseerd cognossement aangeboden wordt, belet hij die het onder zich heeft als cognossementhouder te beschouwen, wanneer hem bekend is, zoals ten deze door het arrest wordt vastgesteld, dat het ontbreken van endossement aan een louter verzuim dient toegeschreven te worden ;

Dat het onderdeel naar recht faalt ;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 9 oktober 1969.

Voorzitter : M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever : M. Busin.

Advocaat-generaal : M. Dumon.

Beroepsziekten. — Schadeloosstelling. — Basisloon.

Inzake schadeloosstelling voor beroepsziekten is het loon dat als grondslag dient voor de vaststelling van de herstelvergoedingen, het loon dat aan de werkmán werd toegekend tijdens het jaar dat aan het begin van de arbeidsongeschiktheid voorafging, niet het loon dat hem werd toegekend tijdens het jaar dat voorafging aan de datum waarop de wet zijn ziekte als beroepsziekte erkende.

Fonds voor beroepsziekten t/ Hublin.

Gelet op het bestreden vonnis, op 20 maart 1967 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Verviers ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 46 van de wet van 24 december 1963 betreffende de schadeloosstelling voor en de voorkoming van beroepsziekten, 6 van het koninklijk besluit van 28 september 1931 houdende coördinatie van de wetten op de vergoeding van de schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, zoals genoemd artikel 6 gewijzigd is bij de artikelen 5, 6 en 8, paragraaf 1, van de wet van 10 juli 1951 en 97 van de Grondwet,

doordat, nu het vaststaat dat verweerder sinds 1 januari 1961 door een arbeidsongeschiktheid getroffen is, doch op de vergoedingen van de wet van 24 december 1963 betreffende de schadeloosstelling voor en de voorkoming van beroepsziekten slechts aanspraak kan maken vanaf de inwerkingtreding van deze wet, dit is vanaf 1 januari 1964, omdat de ziekte waaraan hij lijdt: pas vanaf dit tijdstip als een beroepsziekte, in de zin van de wet, werd erkend, het bestreden vonnis, om de aan verweerder toekomende vergoedingen vast te stellen, het loon in aanmerking neemt dat hij gedurende het jaar 1963 heeft verdiend en eiser veroordeelt om aan verweerder de in de wet van 24 december 1963 bedoelde vergoedingen te betalen op basis van een persoonlijk loon van 103.784 frank, op grond dat « het enige litigieuze punt bestaat in de vaststelling van het basisloon ; dat het basisloon het werkelijk loon omvat dat de werkmán ingevolge zijn overeenkomst heeft geïnd gedurende het jaar dat aan het begin van de arbeidsongeschiktheid voorafging (artikelen 46 van de wet van 23 december 1963 en 6 van de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen) ; dat gedaagde in hoger beroep bij zijn beslissing van 3 mei 1965 zelf het begin van de gedeeltelijke blijvende arbeidsongeschiktheid heeft vastgesteld op 1 januari 1964, doch dat de deskundigen dit begin hebben verschoven tot 10 februari 1965 ; dat, diengevolge, het loon van 1963 tot basis kan dienen, vermits dit jaar aan het jaar van de schadeloos te stellen arbeidsongeschiktheid voorafgaat »,

terwijl onder het loon dat tot grondslag strekt voor de vaststelling van de vergoedingen van de wet van 24 december 1963 wordt verstaan het werkelijke loon dat, ingevolge de overeenkomst, aan de werkmán werd toegekend gedurende het jaar dat aan het begin van zijn werkelijke ongeschiktheid al dan niet recht geeft op de wettelijke vergoedingen, en het basisloon niet datgene is dat voorafgaat aan het jaar vanaf hetwelk de vergoedingen van de wet van 24 december 1963 aan de werkmán worden verleend, waaruit volgt dat het loon hetwelk in aanmerking moest worden genomen voor de berekening van de aan verweerder toekomende vergoedingen het loon was van het jaar 1960 dat aan het begin van zijn feitelijke arbeidsongeschiktheid voorafging, namelijk het bedrag van 89.484 frank, en door rekening te houden met het loon door verweerder verdiend gedurende het jaar 1963, dat aan het begin van zijn in de zin van de wet van 24

december 1963 herstelbare arbeidsongeschiktheid voorafging, het bestreden vonnis alle in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden :

Overwegende dat uit artikel 46 van de wet van 24 december 1963 betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten blijkt dat het loon dat tot grondslag strekt voor de vaststelling van de herstelvergoedingen het loon is dat aan de werkmán werd toegekend gedurende het jaar dat aan het begin van de arbeidsongeschiktheid voorafging ;

Dat het vonnis dus niet mocht beslissen dat het basisloon dat tot grondslag moest dienen voor de vaststelling van de aan verweerder verschuldigde herstelvergoedingen het loon van 1963 was, omdat de beroepsziekte waaraan hij lijdt pas vanaf 1 januari 1964 aanleiding geeft tot de in genoemde wet bedoelde vergoeding ;

Dat het middel gegrond is ;

Om deze redenen,

en gelet op artikel 50 van de wet van 24 december 1963, Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Veroordeelt eiser in de kosten ;

Verwist de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Luik, zitting houdend in hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 20 oktober 1969.

Voorzitter : M. Maréchal.

Raadsheren : MM. Sury en Van Leckwyck.

Advocaten : Mrs. Machiels loco Koelman en Boonen

Onrechtmatige overheidsdaad. — Op het water van de haven van Antwerpen drijvende olie. — Brand. — Aansprakelijkheid van de stad.

In een schuuldok voor lichters van de haven van Antwerpen is een schip beschadigd bij een brand die ontstond doordat vanop een ander schip gloeiende as geworpen werd in het water waarop sedert verscheidene dagen een aanzienlijke hoeveelheid olie dreef.

De Stad Antwerpen is mede verantwoordelijk voor de ramp. Zij heeft een verplichting van veiligheid waaraan zij is tekort gekomen ; zij moet regelmatig toezicht uitoefenen en ten deze had zij voldoende tijd om het gevaar te bespeuren en te verhelpen. Het feit dat de olie voortkwam van vaartuigen die de reglementen niet eerbiedigden, ontslaat de stad niet van haar verantwoordelijkheid. Het blijkt niet dat het technisch onmogelijk was de laag olie te verwijderen of onschadelijk te maken.

Stad Antwerpen t./ Muysshondt en De Gier.

Gezien de uitgifte van het vonnis gewezen op 28 juni 1966 door de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, betekend door eerste geïntimeerde aan appellante op 21 september 1966, waarvan geen betekening op verzoek van tweede geïntimeerde wordt overgelegd en waartegen, op 15 en 17 november 1966, beroep, regelmatig naar vorm en tijd, werd ingesteld ;

Overwegende dat tweede geïntimeerde niet verschijnt ; dat appellante tegen haar toepassing vraagt van de bepalingen van artikels 802 en volgende van het gerechtelijk wetboek ; dat de procedure regelmatig voorkomt ;

Overwegende dat op 14 februari 1965 om 10 u. 30' een hevige brand ontstond op het water tussen de motorschepen « Nini » van eerste geïntimeerde en « Marolou » van tweede geïntimeerde, die naast elkaar gemeerd lagen in de schuuldok voor lichters in de haven te Antwerpen, waarbij genoemde twee boten schade opliepen ;

Overwegende dat de vorderingen, ingesteld door eerste geïntimeerde tegen beide andere betrokken partijen en door tweede geïntimeerde tegen appellante alleen, de vergoeding dezer schade voor doel hebben ;

Overwegende dat vaststaat en trouwens niet betwist wordt dat de brand ontstond door het ontvlammen van olie die aldaar op het water dreef ;

Overwegende dat in eerste aanleg beslist werd dat tweede geïntimeerde die drijvende olie had doen ontvlammen omdat zij kolensintels uit haar anthracietvulhaard over boord in het water had gegooid ; dat zij dienvolgens samen met appellante aansprakelijk werd verklaard voor de schade ; dat zij daartegen geen beroep heeft aangetekend ;

Overwegende dat appellante integendeel haar verantwoordelijkheid betwist ;

Overwegende dat, om gegronde redenen, de eerste rechter als bewezen heeft beschouwd dat, op het ogenblik der gebeurtenis, aanzienlijke hoeveelheden olie, sinds meerdere dagen op het water van bewuste dok dreven en dat, gezien deze grote hoeveelheid, de aangestelden van appellante zich van deze toestand rekenschap hadden moeten geven, terwijl appellante dit had dienen te verhelpen, hetgeen ze verzuimd heeft ;

Overwegende dat zich aan de stad een verplichting van veiligheid opdringt ten opzichte van de gebruikers van haar dokken ; dat zij in casu in deze verplichting tekort is geschoten ;

Dat deze tekortkoming niet verantwoord wordt door de omstandigheid dat appellante door niemand vooraf verwittigd blijkt te zijn geworden van de aanwezigheid van bewuste laag olie en van het gevaar dat eruit ontstond ;

Dat appellante inderdaad daarop regelmatig toezicht moet laten uitoefenen door haar aangestelden en zich niet mag vergenoegen slechts in te grijpen wanneer haar zulks wordt aangeklaagd ;

Dat ter zake vaststaat dat het niet ging om een toestand die plots of slechts korte tijd voor het ontstaan van de besproken ramp ontstond, derwijze dat de stad over voldoende tijd had beschikt om bewust gevaar te bespeuren en te verhelpen ;

Overwegende dat appellante evenmin van haar verantwoordelijkheid ontfast wordt door het feit dat de drijvende olie voortkwam uit vaartuigen die de reglementen van de haven niet hadden geëerbiedigd ; dat aan de stad inderdaad niet verweten wordt deze overtredingen niet te hebben begaan, doch wel het daaruit gesproten gevaar niet vastgesteld en verholpen te hebben ;

Overwegende dat appellante niet bewijst dat er enige technische of andere onmogelijkheid bestond kwestieuze laag olie te verwijderen of onschadelijk te maken ;

Overwegende dat uit hetgeen voorafgaat volgt dat de eerste rechter met reden appellante in solidum met tweede geïntimeerde aansprakelijk heeft gesteld tegenover eerste geïntimeerde, terwijl hij anderzijds appellante veroordeeld heeft tweede geïntimeerde voor de helft van haar schade te vergoeden ;

Overwegende dat de schadebedragen ten opzichte van beide geïntimeerden in eerste aanleg oordeelkundig vastgesteld werden ; dat zij verantwoord zijn ;

Overwegende dat inzonderheid wat de eis van eerste geïntimeerde betreft, de vernieuwing van het certificaat van deugdelijkheid van de boot na de ramp onontbeerlijk was en anderzijds vaststaat dat, boven de 28 lopende dagen (20 werkdagen en 8 zon- en feestdagen) die de herstellingswerken in beslag genomen hebben, met bewuste

werken slechts 9 dagen na de ramp is kunnen begonnen worden daar de verrichtingen van de deskundige toen eerst beëindigd waren; dat de andere bedragen en onderdelen der berekeningen niet betwist worden;

Om deze redenen:

Het hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,
Alle andere besluiten verwerpend,
Verleent gewoon verstek tegen tweede geïntimeerde;
Ontvangt het beroep;
Bevestigt het bestreden vonnis;
Verwijst appellante in de kosten in beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e Kamer. — 15 oktober 1969.

Voorzitter: M. De Groote.
Raadsheren: M.M. Janssens en De Becq.
Advocaat-generaal: M. Bonte.
Advocaten: Mrs. Vanraes en Gevaert.

Verkeersongeval. — Intoxicatie door alcohol. — Afzonderlijke bestraffing van intoxicatie en onopzettelijke doding en/of slagen. — Vrijspraak wegens dronkenschap aan het stuur. — Vrije beoordeling van de rechter over het verband tussen intoxicatie en ongeval.

In het civile proces van de verzekeraar tegen de verzekerde oordeelt de rechter vrij over het oorzakelijk verband tussen de intoxicatie en het ongeval, alhoewel de strafrechter enerzijds de intoxicatie en anderzijds de onopzettelijke doding en/of slagen afzonderlijk heeft bestraft.

De vrijspraak wegens dronkenschap aan het stuur verhindert de civiele rechter niet het oorzakelijk verband te aanvaarden tussen de intoxicatie en het ongeval.

De Coster t./ N.V. De Belgische Verdediging.

Het Hof heeft de middelen en conclusies van de partijen gehoord en de stukken ingezien.

De eensluidende uitgifte wordt overgelegd van het vonnis dat op 5 december 1968 geveld werd door de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne.

Het hoger beroep werd tijdig ingesteld en is overigens regelmatig.

De appellant heeft op 1 juli 1967 een dodelijk verkeersongeval veroorzaakt. Luidens het arrest van de derde kamer van dit Hof werd hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf maanden, een geldboete van honderd frank vermeerderd met de opdecieën en negen maanden ontzetting van het recht te sturen om de feiten A en B, zijnde onopzettelijk de dood van een slachtoffer en verwondingen aan een ander te hebben veroorzaakt; daarenboven werd hij veroordeeld tot een maand gevangenisstraf en honderd frank geldboete met opdecieën, alsook tot een ontzetting van drie maanden wegens het feit D, om gestuurd te hebben spijs intoxicatie; van de eerste gevangenisstraf waren drie maanden uitgesteld voor vijf jaar. De appellant werd integendeel vrijgesproken voor de feiten C en E, zijnde dronkenschap in een openbare plaats en aan het stuur.

De verzekeraar eist de terugbetaling van de reeds uitbetaalde of nog verschuldigde vergoedingen en dit op grond van het artikel 16 van de Verzekeringswet (11 juni 1874) en van de leden 9 en 10 van het artikel 25 van de polis.

1. Uit de tweevoudige bestraffing van enerzijds de doding

en de slagen, en anderzijds de intoxicatie mag zomaar niet worden besloten krachtens het gezag van het strafrechtelijk gewijsde op het civiele geding dat geen oorzakelijk verband zou bestaan tussen deze intoxicatie en de dood en slagen.

a) Het is wel waar dat een juiste toepassing van de principes van het strafrecht, de strafrechter niet toeliet afzonderlijke straffen uit te spreken voor de onopzettelijke slagen en verwondingen eensdeels en voor de intoxicatie anderdeels, indien hij de mening was toegedaan dat de intoxicatie de, of een van de onvoorzichtigheden is die de onopzettelijke slagen en verwondingen hebben meegebracht.

Ononderbroken een voertuig blijven besturen in staat van alkohol-intoxicatie is een voortdurend misdrijf dat dus slechts aanleiding geeft tot één enkele bestraffing; het zou niet opgaan dit sturen per uur, minuut of second te beteugelen.

Onopzettelijke slagen en verwondingen toebrengen ingevolge een onvoorzichtigheid die uitsluitend of mede het sturen in staat van intoxicatie is, maakt een enkel en onsplitsbaar feit uit dat inééns door de enkele zwaarste straf wordt beteugeld (art. 65 S.W.B. - Cass. 19 september 1968, l.c.).

b) Blijft echter de vraag of de civiele rechter gehouden is door een louter impliciete redenering van de strafrechter terwijl geen enkel motief of ander element van de uitspraak er op wijst dat de strafrechter inderdaad het boven uiteengezette rechtsprobleem onder ogen heeft genomen en er de juridisch juiste oplossing heeft willen voor geven.

In het concrete geval kan het strafarrest de civiele rechter op het vlak van het oorzakelijk verband niet binden.

Men kan niet beweren dat de strafrechter « s'est en fait prononcé » of « s'est effectivement prononcé » (J. Fosse-reau, Rev. Dr. Pén., 1966-67, blz. 639); hij heeft zich niet uitgedrukt « d'une façon certaine, expresse, précise ou positive » (o.c., blz. 639), « d'une manière certaine et formelle, expresse, précise ou positive » (Valticos, Autorité de la chose jugée au pénal sur le civil, nr. 250, blz. 228). Men staat hier voor een « incertitude... sur la pensée du juge » (Valticos, o.c., nr. 250, blz. 230). Het volstaat niet dat de rechter iets had moeten zeggen of bedenken; « il faut encore rechercher ce qu'il a réellement dit » (Trousse, Rev. Dr. Pén., 1966-67, blz. 707 en 708). De strafrechter had in principe een schakel in zijn redenering, met name het oorzakelijk verband, moeten onderzoeken alvorens tot afzonderlijke bestraffingen over te gaan; maar om het gezag van gewijsde te verkrijgen moet het met zekerheid vaststaan dat hij daarover inderdaad heeft geoordeeld; « l'autorité de la chose jugée ne s'attache pas à tout ce qui constitue un élément indispensable de son raisonnement pour fonder sa décision, mais uniquement à ce qu'il a décidé en fait » (Trousse, o.c., blz. 705; Rutsaert, Mélanges, Dabin, blz. 893).

2. De vrijspraak voor de dronkenschap beduidt evenmin dat de intoxicatie geen oorzaak is geweest van het ongeval.

In dronken toestand verkeert hij die zijn daden niet voortdurend kan beheersen, wat niet beduidt dat hij zich niet meer bewust zou zijn van deze handelingen. (Cass. 9 april 1962, Pas. 1962, I, 893; Cass. 23 november 1964, Pas. 1965, I, nr. 293).

Welnu, een intoxicatie kan de enige of één van de oorzaken zijn alhoewel de bestuurder zijn daden kon beheersen; de intoxicatie kan meebrengen dat de verstandelijke vermogens worden aangetast, de aandacht verslapt, de reacties trager worden, de eigen snelheid en die van andere weggebruikers verkeerd wordt geschat, de afstanden mis worden geraamd waarop een tegenligger of een in te halen voertuig zich beweegt, en zomeer.

3. In het concrete geval beduidt de intoxicatie een zware

fout, waarvan de appellant zich bewust was of moest zijn, die het risico buitenmatig heeft verzwaaard en tevens in oorzakelijk verband staat met het ongeval.

a) De intoxicatie is bewezen door het strafarrest.

De graad ervan was zo hoog — 2,34 % — dat de appellant zo veelvuldige of sterke dranken heeft moeten verorberen dat hij wist dat hij niet meer in staat was behoorlijk te sturen. Juist het feit dat hij niet echt dronken was, heeft hem toegelaten nog duidelijker in te zien hoe zwaar zijn drankverbruik was.

Een wagen sturen met een zo erge en bewuste intoxicatie is de zware fout bedoeld in het artikel 25-9 van de polis. Hoe zwaar de intoxicatie wel was blijkt niet enkel uit het deskundig onderzoek maar tevens uit het verloop zelf van het ongeval (zie verder onder c).

b) De appellant heeft moeten beseffen dat een zo zwaar drankverbruik hem in een intoxicatie bracht die het verkeersrisico boven de normale voorzieningen van de verzekeringsovereenkomst deed uitstijgen.

c) De wagens reden in dezelfde richting op een rechte macadambaan van zes meter breed; een onderbroken witte lijn tekende de twee helften af; er was geen tegenligger (stuk 13 strafdossier); de in te halen wagen was maar 1,55 m. breed en die van de appellant 1,60 m.; links ligt een gelijkgrondse kasseiberm van 1 meetr breed; het was droog weder en volle dag zodat de zichtbaarheid goed was.

De appellant heeft de in te halen wagen met zijn vóór- en achterspijkweerders getroffen. Hijzelf stelt dat hij slechts een ruimte van 20 cm. gelaten heeft tussen zijn wagen en het in te halen voertuig; hij geeft toe dat zijn achterwielen op de rechterhelft zijn gebleven.

Dergelijke misrekening en onvoorzichtige rijwijze staat duidelijk in verband met zijn alcoholintoxicatie; zonder de inwerking van de alcohol zou hij de vóór hem liggende ruimte benut hebben om op veilige afstand van de in te halen wagen te blijven. Sprekend is dat het eerste trefpunt reeds achteraan op de in te halen wagen ligt; de wagens reden nog niet eens naast elkaar wanneer een eerste aanraking reeds gebeurde.

Op deze gronden,

Het Hof,

Gelet op het artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Alle andere conclusies verwerpend;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond en bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen;

Verwijst de appellant in de kosten van deze aanleg begroot tot op heden aan de zijde van appellant op 3.247 fr., de kosten van geïntimeerde niet medegedeeld zijnde.

JEUGDRECHTBANK TE ANTWERPEN.

Kamer B. — 29 april 1969.

Jeugdrechter : M. Dillen.

Op. Min. : M. Six.

Bevoegdheid der Jeugdrechtbank. — Beperkte bevoegdheid. — Echtscheiding bij onderlinge toestemming. — Hoede der kinderen. — Onbevoegdheid der Jeugdrechtbank.

De wet van 8 april 1965 heeft aan de Jeugdrechtbank slechts een beperkte bevoegdheid toegekend.

De Jeugdrechtbank is niet bevoegd om enige wijziging te brengen aan de overeenkomst betreffende de hoede der kinderen die de partijen hebben gesloten

voorafgaandelijk hun echtscheiding door onderlinge toestemming.

X. t./ Y.

Gezien het inleidend verzoekschrift door aanlegger ondertekend en aangeboden op 12 december 1968;

Gezien de ter post aangetekende zendingen van 24 december 1968 waarbij onderscheidelijk aanlegger en verweerster door de griffier van deze rechtbank werden opgeroepen om te verschijnen voor de zitting van kamer « B » en waarbij tevens voor verweerster een gelijkkluidend afschrift van de vordering werd gevoegd;

Gehoord ter zitting van 1 april 1969 de raadslieden van partijen in hun middelen en verklaringen in de nederlandse taal;

Gelet op de conclusies van 1 april 1969 namers partijen neergelegd door hun onderscheidelijke raadslieden;

Overwegende dat het inleidend verzoekschrift ertoe strekt door de Jeugdrechtbank de minderjarige, gemeenschappelijk kind van partijen, te doen toevertrouwen aan aanlegger;

Overwegende dat het huwelijk van partijen ontbonden werd ingevolge echtscheiding door onderlinge toestemming, toegelaten bij definitief vonnis, uitgesproken door de 2e kamer van de rechtbank van deze zetel;

Overwegend dat het beschikkend gedeelte van dit vonnis door de bevoegde ambtenaar werd overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand van de stad Antwerpen met melding ervan in de rand van de huwelijksakte van partijen;

Overwegende dat bij naleving van artikel 280 1° van het Burgerlijk Wetboek in een voorafgaandelijk de echtscheiding tussen partijen gesloten overeenkomst hun gemeenschappelijk kind Freddy toevertrouwd werd aan verweerster;

Overwegende dat verweerster de onbevoegdheid van de jeugdrechtbank om van het verzoek kennis te nemen terecht opwerpt;

Overwegende inderdaad dat, in strijd met wat door aanlegger wordt voorgehouden, de Jeugdrechtbank bij toepassing van artikel 7 al. 1 van de wet betreffende de jeugdbescherming van 8 april 1965, slechts een beperkte bevoegdheid werd toegekend;

Overwegende dat zij, namelijk als afdeling van de rechtbank van eerste aanleg uitsluitend kennis mag nemen van de zaken die haar krachtens de wet van 8 april 1965 worden toegewezen;

Overwegende dat door geen enkele beschikking van de wet van 8 april 1965 aan de beoordelingsbevoegdheid van de Jeugdrechtbank worden onderworpen de verzoeken of vorderingen die er toe strekken een wijziging te brengen aan de bij toepassing van artikel 280 - 1° van het Burgerlijk Wetboek vastgelegde overeenkomst die partijen voorafgaandelijk hun echtscheiding door onderlinge toestemming bedongen omtrent het toevertrouwen van hun gemeenschappelijke alsmede van de door hen aangenomen kinderen;

Overwegend dat het door aanlegger ingeroepen artikel 302 van het Burgerlijk Wetboek, zoals het vervangen werd door artikel 16 van de wet betreffende de jeugdbescherming, niet alleen in zijn alinea's 1 en 2 doch ook in alinea 3 het bestuur over de persoon en over de goederen van de kinderen regelt na de ontbinding van het huwelijk op grond van bepaalde feiten;

Overwegende dat in strijd met de door aanlegger uitgebrachte mening, tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet betreffende de jeugdbescherming wel duidelijk en uitdrukkelijk werd vermeld dat de bepalingen die nadien omschreven werden in al. 3 van het vervangen artikel 302 van het Burgerlijk Wetboek niet mogen toe-

gepast worden ingeval van echtscheiding of scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming;

(Zie — Parlem. Besch. — Kamer — Zitt. 1962-1963 — nr. 637/1 wetsontwerp, memorie van toelichting, pag. 19 al. 1, 2, 3 en 4).

Overwegende dat deze stellingname van de wetgever gedurende de hele duur van de parlementaire behandeling van het besproken wetsontwerp ongewijzigd is gebleven;

(Zie Parlem. Besch. Kamer — zitt. 1963-1964 nr. 637/7 pag. 24 en 28 en zitt. 1964-1965 nr. 637/-- pag. 4.

Zie ook in Tijdschrift voor Privaatrecht 1965 nr. 3, J. Matthys «De civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen in de nieuwe wet Jeugdbescherming» nr. 38 en volgende (pag. 344 en volgende).

Overwegende ten slotte dat de meest aanvaardbare rechtspraak art. 302 van het Burgerlijk Wetboek niet toepasselijk acht in geval van echtscheiding door onderlinge toestemming;

(Zie in Documentatie in zake Jeugdbescherming:

I. 114 Vonnis Jeugdrechtsbank Doornik dd. 27.12.1968;

I. 88 Arrest Hof van Beroep Brussel (Jeugdkamer) dd. 27.6.1918;

I. 85 Arrest Hof van Beroep Brussel (Jeugdkamer) dd. 6.6.1968;

I. 105 Vonnis Jeugdrechtsbank Mechelen dd. 3.4.1968;

IV. 60 Vonnis Rechtsbank Gent dd. 6-1.1968.)

Overwegende dat derhalve de Jeugdrechtsbank niet bevoegd is om van het verzoek van aanlegger kennis te nemen;

*Om deze redenen,
De Jeugdrechtsbank,*

Gelet op artikelen 2, 9, 34, 35, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935; gelet op artikelen 7, 44, 45, 51 en 62 van de wet van 8 april 1965 betreffende de Jeugdbescherming;

Gehoord in openbare zitting van 1 april 1969 de heer R. Six, Substituut van de Procureur des Konings, in zijn overeenkomstig advies uitgebracht in de nederlandse taal;

Alle andere en strijdige conclusies verwerpende;

Wijzende op tegenspraak;

Verklaart zich onbevoegd ratione materiae om van het verzoek van aanlegger kennis te nemen;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten van het geding.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT.

3e Kamer. — 19 juni 1969.

Voorzitter: M. R. Soetaert

O.M.: M. J. Ingels, le subst. p.d.K.

Advocaat: Mr. W. Martens.

Art. 751 Ger. W. — Vereisten voor een vonnis geveld als op tegenspraak en bij verstek, wat de oproeping van de gedaagde betreft.

Wanneer de oorspronkelijke dagvaarding aan de gedaagde niet in persoon of te zijner woonplaats is betekend, kan niet worden volstaan met een verwittiging bij gerechtsbrief, maar is een oproeping bij deurwaardersexploot vereist, opdat een vonnis als op tegenspraak geveld zou kunnen worden. Het is daarbij onverschillig of de gedaagde op een vroegere zitting verschenen is of niet en zelfs of tegen hem reeds een vonnis op tegenspraak geveld is of niet, vermits artikel 751 Ger. W. geen onderscheid maakt.

De rechter kan geen verstek uitspreken, indien de gedaagde niet behoorlijk is opgeroepen en eiser geen verstek vordert.

Een oproeping bij gerechtsbrief is niet geldig, wanneer uit de terugzending daarvan door het postbestuur blijkt, dat de gedaagde thans op een ander adres woont en de gerechtsbrief niet aan het nieuw adres is toegezonden.

C.O.O. Sleidinge t./ Pot sen cs.

Gelet op het vonnis van deze rechtbank en kamer, op tegenspraak gewezen op 7.11.1967, betreffende de terugbetaling door gedaagden van de door eiseres voor het onderhoud en de behandeling van hun moeder uitgekeerde sommen;

Overwegende dat de gedaagden, vóór 1.1.1969 vertegenwoordigd door pleitbezorger De Decker, na de opheffing van het ambt van pleitbezorger niet meer zijn verschenen noch iemand voor hen, behalve Pots Maria;

Overwegende dat eiseres bij toepassing van artikel 751 Ger. W. vordert dat een vonnis als op tegenspraak zou worden verleend tegen de thans niet meer verschijnende gedaagden; dat derhalve moet worden onderzocht of aan de vereisten van het genoemde wetsartikel is voldaan en inzonderheid of de bedoelde gedaagden behoorlijk zijn opgeroepen;

Overwegende dat eiseres op 20-2-1969 een conclusie ter griffie heeft neergelegd en terzelfdertijd een afschrift ervan aan de tegenpartijen heeft toegezonden een en ander overeenkomstig de voorschriften van de artikelen 742 tot 745 Ger. W.; dat de neerlegging ter griffie als betekening geldt (art. 746 Ger. W.);

Overwegende dat de gedaagden binnen een maand na de neerlegging van de conclusie van eiseres geen conclusie hebben genomen en geen overlegging van stukken hebben gevorderd;

Overwegend dat eiseres daarop de gedaagden heeft doen verwittigen bij gerechtsbrief van de dag, het uur en de plaats van de zitting waarop het vonnis zou worden gevorderd, onder mededeling dat het vonnis, zelfs in hun afwezigheid, op tegenspraak zou worden uitgesproken; dat daarbij de bepalingen tot regeling van de dagvaardingstermijnen in acht werden genomen;

Overwegende evenwel dat de oorspronkelijke dagvaarding aan de gedaagden Pots Florent, Pots Achilles en Sienaert Jozef, niet in persoon of te hunner woonplaats is betekend, zodat deze gedaagden niet bij gerechtsbrief, maar bij deurwaardersexploot moesten worden verwittigd;

Overwegende immers dat artikel 751 geen onderscheid maakt tussen gedaagden die niet zijn verschenen en gedaagden die niet binnen de termijn hebben geconcludeerd, maar uitdrukkelijk ten aanzien van beide soorten gedaagden vereist dat zij bij deurwaardersexploot worden opgeroepen, wil de eiser een vonnis op tegenspraak kunnen doen vellen;

Overwegende dat terloops moet worden opgemerkt 1°) dat Pots Florent zelfs bij gerechtsbrief niet behoorlijk is opgeroepen, vermits de verwittiging is toegezonden aan zijn oud adres te Ronse, maar tijdig door de politiecommissaris is teruggezonden met het bericht dat betrokkene aldaar sedert 30.12.1968 was afgeschreven naar Elsenne; dat de gerechtsbrief daarna ter griffie is gebleven en niet aan het huidige adres van Pots Florent is toegezonden ofschoon dit nog gemakkelijk kon geschieden met inachtneming van de dagvaardingstermijn;

Overwegende dat tenslotte moet worden opgemerkt dat eiseres nog steeds geen gegevens verstrekt omtrent het betaalvermogen van gedaagden, dat blijkens de beslissing van het Speciaal Onderstandsfonds zeer verschillend moet zijn;

Overwegende dat de rechtbank bij gebrek aan behoorlijke oproeping, geen vonnis bij verstek kan uitspreken (Cass. 4.10.1934, Pas. 1935, I, 1); dat eiseres overigens ook geen vonnis bij verstek vordert, terwijl het geraden voor-

komt over de vordering tegen Pots Maria geen uitspraak te doen vooraleer de zaak ten aanzien van alle gedaagden in staat van wijzen is ;

Op deze gronden,

De rechtbank,

Gelet op de artikelen 2, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszken ;

Alle andere conclusies van de hand wijzende ;

Acht de vordering niet in staat van wijzen ;

Reserveert de kosten ;

Verwijst de zaak naar de algemene rol.

NOOT. — 1. Geen hoger beroep. — 2. Wat betreft de adreswijziging van een gedaagde, zie in andere zin het Verslag van Reepinghen blz. 65.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT zetelend in zaken van Koophandel.

2e Kamer. — 22 oktober 1969.

Voorzitter : M. J. Pexsters.

Rechters : M. Schroe. — Mevrouw Vanstreels.

Naamloze Vennootschap. — Vertegenwoordiging. — Enkel door een orgaan van de vennootschap. — Volmacht. — Geen familielid. — Ongeldig.

Een volmacht gegeven door een naamloze vennootschap aan een derde om in rechte te verschijnen is nietig indien zij in strijd is met art. 728 van het gerechtelijk wetboek en van de andere bepalingen betreffende het optreden in rechte, die alle van openbare orde zijn.

N.V. Assurances du Crédit t/ Van Worstwinkel.

Gezien de inleidende dagvaarding van gerechtsdeurwaarder Juliette Willems van Hasselt, in dato 12 september 1969 ;

Overwegende dat de eis strekt tot veroordeling van verweerder om aan aanlegster te betalen de som van 9.367,— F. uit hoofde van een geprotesteerde wisselbrief ;

Overwegende dat ter zitting van 24/9/1969 de heer Devel verschijnt en besluit, dat hij gemachtigd is namens aanlegster te verschijnen ;

Overwegende dat art. 728 van de Gerechtelijk Wetboek uitdrukkelijk bepaalt, dat partijen dienen te verschijnen in persoon of bij advocaat ;

Overwegende dat deze beschikking, die door art. 728 van het Gerechtelijk Wetboek, tweede lid voor de Rechtbank van koophandel wordt uitgebreid tot de echtgenoot, of bloedverwant en aanverwante houder van volmacht en speciaal door de rechter toegelaten, uitdrukkelijk het principe stelt, van de persoonlijke verschijning van de partij zelf of van een advocaat, en dat een volmacht slechts geldig kan worden verleend aan de echtgenoot of zeer nabije bloed- of aanverwanten ;

Overwegende dat deze beschikking geldt zowel voor fysieke als voor rechtspersonen ;

Overwegende dat deze rechtspersonen in persoon verschijnen door fysieke personen, die haar organen zijn, die zich met haar vereenzelvigen en niet maar mandatarissen zijn ;

dat dit door het Gerechtelijk Wetboek wordt voorzien in art. 703, « dat de rechtspersonen in rechte optreden door tussenkomst van hun bevoegde organen » ;

Overwegende dat de heer Devel voorhoudt, zulk bevoegd orgaan te zijn ;

Overwegende dat uit de statuten van aanlegster blijkt, dat deze regelmatig werd gesticht door akte van notaris Laurent van Dinant van 29 juli 1946 ;

Overwegende dat tevens blijkt, dat door de algemene vergadering van 28 mei 1968 de statuten van aanlegster werden gewijzigd en meer bepaald in verband met art. 22, dat handelt over de vertegenwoordiging en verschijning in rechte van aanlegster ;

dat inderdaad in het vroeger bestaande art. 22 de rechtsgedingen namens aanlegster werden gevoerd door de beheerraad, vervolging en benaerstiging van een afgevaardigde beheerder of een gevolmachtigde ; dat door de aangebrachte wijziging de beheerraad gemachtigd werd een of meer gevolmachtigden af te vaardigen om de vervolging en benaerstiging van de rechtsgedingen namens aanlegster te verrichten en ondermeer voor elke rechtbank te verschijnen (Belgisch Staatsblad van 8 juni '68) ; dat op 26 maart 1968, dus vóór de hierboven vermelde wijziging, de beheerraad aan de heer Devel de nodige volmachten verleende ondermeer om te dagvaarden en te verschijnen voor de Rechtbank ; (Belgisch Staatsblad 10/4/1968) ;

Overwegende dat zowel de beslissing van de beheerraad van aanlegster van 26 maart 1968 alsmede de wijziging der statuten op 28 mei 1968 in verband staan met de wet van 10/10/1967 houdende het gerechtelijk Wetboek en meer bepaald in verband met art. 728 ;

Overwegende dat aanlegster aan de heer Devel als gevolmachtigde het statuut van statutair orgaan heeft willen verlenen, zonder daarom in het minst zijn machten te verbreden en zijn activiteiten te wijzigen, en dit om te ontsnappen aan de dwingende regel van art. 728 van het Gerechtelijk Wetboek, dat de verschijning bij volmacht voor een niet-familielid uitsluit ;

Overwegende dat een deel van de rechtsleer en rechtspraak aanneemt, dat de wetgever bij uitsluiting van alle anderen, de organen van de rechtspersonen vaststelt, en het niet mogelijk is, andere organen in te richten ;

dat het echter duidelijk is, dat het in ieder geval onmogelijk is of tegen de openbare orde is, organen in te stellen, met het uitsluitende of voornaamste doel, gevolmachtigden in tegenstrijd met de wet toe te laten, voor een rechtspersoon in rechte te verschijnen ;

dat in elk geval dit recht dient beperkt te blijven tot deze organen, die door de wet zelf werden vastgesteld ;

Overwegende dat niet wordt voorgehouden, dat de heer Devel een wettelijk orgaan aan aanlegster zou zijn ;

Overwegende dat aldus de heer Devel aanlegster niet voor de Rechtbank kan vertegenwoordigen ; en dat aldus de zaak wegens de niet verschijning van aanlegster naar de rol dient te worden verzonden ;

Gelet op de voorschriften van de artikelen 2-30 tot 37 der wet van 15 juni 1935 welke werden nageleefd ;

Om deze redenen,

De Rechtbank, dienstdoende Rechtbank van Koophandel, statuerende bij verstek opzichts verweerder ;

Zegt voor recht, dat aanlegster niet kan verschijnen en worden vertegenwoordigd voor de Rechtbank door de heer Devel, die van haar geen wettelijk orgaan is ;

Stelt vast, dat aanlegster niet verschijnt ;

Verzendt de zaak naar de rol ;

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

(Hoger beroep)

5de Kamer. — 25 februari 1969.

Voorzitter : M.G. Declerck.

Rechters : N.M. De Neve en Geerinck.

Advocaten : Mrs. De Fonseca, G. Baert, De Beukelaer.

Arbeidsongeval. — Kracht van gewijsde in strafzaken. — In geding betrokken partijen. — Abnormale weg van het werk.

1. Het vonnis waarbij de correctionele rechtbank de vordering van de burgerlijke partij heeft afgewezen, uit het motief dat zij het ongeval als een arbeidsongeval kwalificeert, heeft enkel kracht van gewijsde tegenover de in het geding betrokken partijen, hun erfgenamen en rechtsopvolgers.

De beschikking en de motivering van het strafvonnis zijn niet bindend voor de verzekeraar-burgerlijke aansprakelijkheid arbeidsongevallen, indien hij geen partij was in het strafgeding, niettegenstaande de verzekeringnemer-werkgever wel partij was in het strafgeding.

2. Een ongeval is geen arbeidsongeval, wanneer de werknemers ondanks de gekregen instructies en zonder gegronde redenen het werk hebben verlaten en zij zich op een niet-normale weg hebben begeven met doeleinden welke niets gemeen hebben met de uitvoering van de arbeidsovereenkomst en die de aan het traject verbonden risico's hebben verhoogd.

Nationale Bond der liberale Mutualiteitsfederatie van België t./ de Belgische Bijstand en Etablissements Vandeputte en Veys.

Gezien de stukken, waaronder het in afschrift overgelegd vonnis dd. 18 mei 1967 van de Heer Vrederechter van het kanton Wetteren, waartegen de Nationale Bond der Liberale Mutualiteitsfederatiën van België tijdig en regelmatig hoger beroep heeft ingesteld en de P.V.B.A. « Vandeputte en Veys » harerzijds incidenteel beroep instelt;

De Rechtbank ontvangt het hoofdberoep en het incidenteel beroep en erover recht doende :

Overwegende dat Albert Bulteel en Adolphe Fauconnier, arbeiders in dienst van de P.V.B.A. « Vandeputte en Veys » gewond werden bij een te Wetteren op 21 oktober 1963 gebeurd verkeersongeval ;

Overwegende dat bij vonnis dd. 15 december 1964 van de tweede Kamer van deze Rechtbank, recht doende in strafzaken :

— voornoemde Bulteel strafrechtelijk is veroordeeld uit hoofde van aan Fauconnier onvrijwillig toegebrachte slagen en verwondingen ;

— de p.v.b.a. « Vandeputte en Veys » burgerlijk aansprakelijk is verklaard voor de kosten op strafgebied ;

— de vordering tot betaling van 6.280 fr. schadevergoeding, door de burgerlijke partij — de Nationale Bond der Liberale Mutualiteitsfederatiën van België — als gesubrogeerde in de rechten van haar verzekerde Fauconnier ingesteld, niet-ontvankelijk is verklaard, de Rechtbank het ongeval als een arbeidsongeval beschouwend ;

Overwegende dat huidige appellante op hoofdberoep, als gesubrogeerde in de rechten van haar verzekerden Bulteel en Fauconnier, aanvoerend dat haar genoemde verzekerden het slachtoffer van een arbeidsongeval zijn, de n.v. « De Belgische Bijstand » — verzekeraarster - wet van de p.v.b.a. « Vandeputte en Veys » bij op 5 juli 1966 betekend exploot heeft gedagvaard tot betaling van 31.724 fr. schadeloosstelling voor de aan Bulteel en Fauconnier uitbetaalde primaire vergoedingen en de hun verstrekte gezondheidszorgen, te vermeerderen met de moratoire

intresten vanaf 28 januari 1965 tot de dag van de dagvaarding, de gerechtelijke intresten sindsdien en de kosten ;

Overwegende dat de p.v.b.a. « Vandeputte en Veys » door huidige appellante op hoofdberoep bij op 27 oktober 1966 betekend exploot tot tussenkomst in het geding werd gedagvaard, tot gemeenverklaring van het te vellen vonnis, alsook tot solidaire veroordeling tot het betalen van de geëiste hoofdsom, intresten en kosten ;

Overwegende dat de voornoemde p.v.b.a., op grond van artikel 25 van de arbeidsongevallenwet en artikel I van de verzekeringspolis, de voormelde verzekeraarster-wet bij op 7 februari 1967 betekend exploot tot tussenkomst en vrijwaring heeft gedagvaard, tot betaling, in de plaats van de eiseres, van de vergoedingen welke door de Rechtbank mochten worden toegekend, te vermeerderen met de kosten ;

Overwegende dat de eerste Rechter, na samenvoeging van de zaken, de hoofdvordering alsmede de vorderingen tot tussenkomst en vrijwaring als onontvankelijk heeft afgewezen en hij de eiseres op hoofdvordering in de kosten heeft verwezen, met uitzondering van de kosten betrekking hebbend op de door de p.v.b.a. « Vandeputte en Veys » ingestelde vordering, welke kosten ten laste van laatstgenoemde zijn gelegd ;

I. Wat het hoofdberoep betreft :

Overwegende dat appellante aanvoert dat door het aangehaald vonnis dd. 15 december 1964 erga omnes is uitgemaakt dat het ongeval een arbeidsongeval is ;

Overwegende dat eerste geïntimeerde doet gelden dat zij in het strafgeding geenszins partij was ; dat zij deswege van oordeel is dat de kwestieuze beschikking van voormeld vonnis te haren opzichte geen gezag van gewijsde heeft ; dat zij verder de mening is toegedaan dat zulks ook voor tweede geïntimeerde het geval is, daar haars inziens de hoofdvordering een andere oorzaak en voorwerp heeft dan de indertijd door huidige appellante als burgerlijke partij ingestelde vordering ;

Overwegende dat, zoals gezegd, de correctionele Rechtbank de vordering van de burgerlijke partij als onontvankelijk heeft afgewezen, uit het motief dat zij het ongeval als een arbeidsongeval heeft gekwalificeerd ;

Overwegende dat de beschikking van een door de correctionele Rechtbank gewezen vonnis, waarbij de vordering van de burgerlijke partij onontvankelijk wordt verklaard, enkel tegenover de in het geding betrokken partijen, hun erfgenamen en rechtsopvolgers gezag van het rechterlijk gewijsde heeft ; (R.P.W.B. V° Chose Jugée, n° 177) ;

Dat de besproken beschikking en de er onafscheidbaar mee verbonden motivering bijgevolg niet bindend is voor eerste geïntimeerde, vermits de voornoemde hoegenaamd geen partij in het strafgeding was, noch erfgenaam of rechtsopvolger is van een erin betrokken partij, in tegenstelling met tweede geïntimeerde die als burgerlijk aansprakelijke voor Albert Bulteel wel partij was ;

Overwegende dat wanneer de werkgever met een aangenomen verzekeraar een verzekering heeft gesloten voor de betaling van de inzake arbeidsongevallen verschuldigde vergoedingen — wat met tweede geïntimeerde het geval is — de verzekeraar de rechtstreekse en enige schuldenaar van het slachtoffer is, tegenover wie de werkgever volledig en definitief van zijn verbintenissen is ontslagen ; (Cass. 10/7/1941, Pas. 297) ;

Dat de aangesproken verzekeraar, met de werkgever tot betaling gedagvaard, van zijn kant alle de werkgever ter beschikking staande verweermiddelen mag doen gelden, zonder door diens houding gebonden te zijn ; (Cass. 29/5/1952, Pas. 635) ;

Overwegende dat onder die omstandigheden in dit ge-

ding moet worden onderzocht of het ongeval wel degelijk het karakter van een arbeidsongeval heeft;

Overwegende dat, naar luid van het in fotocopie overgelegde strafdossier:

— Bulteel en Fauconnier van hun werkgeefster — volgens de door de zaakvoerder gedane verklaring — opdracht hadden gekregen op de bewuste dag tot 17,30 uur te arbeiden in het klooster van de zusters Franciscanessen te Herzele;

— zij desniettemin reeds omstreeks 12,30 uur dat werk staakten, en zij zich met de aan de werkgeefster toebehorende lichte vrachtwagen, bestuurd door Bulteel, naar Gentbrugge begaven — althans volgens hun zeggen — alwaar de bedrijfszetel van de werkgeefster is gevestigd;

— zij in hun tijdens het strafonderzoek afgelegde verklaring geen enkele reden hebben opgegeven tot rechtvaardiging van hun wel zeer vervroegd vertrek;

— Fauconnier alsdan heeft verklaard: «... Wij kwamen van Herzele van ons werk en begaven ons naar Gentbrugge langs Wetteren, Laarne en Heusden. Mijn maat moest onder de baan nog een vriend zien doch ik weet niet waar. Hierdoor komt het dat wij de normale terugweg niet namen... We zijn... omstreeks 12,30 uur op ons werk vertrokken te Herzele aan het klooster. Tussen deze tijd en het uur van het ongeval, omstreeks 14,30 uur hebben wij onder de baan hoogstens 3 à 4 glazen bier gedronken, ...»

— Bulteel: «We ... reden naar Gentbrugge. In Herzele zijn we even na het middaguur vertrokken. Onder de weg heb ik hoogstens twee glazen bier gedronken. Ik kan niet zeggen waar, daar ik de herberg niet ken en we toevallig stopten. ...» verder: «De baan die ik genomen heb is de korste weg naar Gentbrugge ...» hetgeen, volgens de bevindingen van de eerste Rechter, niet met de werkelijkheid strookt, daar de gevolgde weg niet de kortste was en evenmin de normale;

— Fauconnier ter terechtzitting van de correctionele Rechtbank heeft verklaard: «... Wij wilden in Wetteren gerief gaan halen. Wij hadden ons werk te 12 uur gestaakt. Ik had de week tevoren samen met Bulteel gewerkt en wij hadden overuren gedaan. Wij mochten ons werk vroeger stoppen. Als wij overuren doen, mogen wij die op andere dagen compenseren door vroeger te stoppen»;

Overwegende dat de door Fauconnier ter zitting verstrekte uitleg weinig overtuigend is, gelet op de bovenaangehaalde verklaringen en overigens strijdig is met hetgeen de werkgeefster op 12 november 1963 heeft geaffirméerd;

Overwegende dat het voldoende blijkt dat Bulteel en Fauconnier eigenmachtig, ondanks de gekregen instructies en zonder gegronde reden het werk hebben verlaten en zij zich op een niet-normale weg hebben begeven met doeleinden welke niets gemeens hebben met de uitvoering van de arbeidsovereenkomst en die de aan het traject verbonden risico's hebben verhoogd;

Overwegende dat daaruit volgt dat de tegen de n.v. «De Belgische Bijstand» ingestelde vordering ongegrond is;

Overwegende dat de tegen de p.v.b.a. «Vandeputte en Veys» ingestelde vordering ontvankelijk is;

Dat de voornoemde immers, als werkgeefster, door de getroffen of diens in de plaats gestelde kon worden aangesproken niettegenstaande de gesloten verzekering;

Overwegende dat die verzekering nochtans tot gevolg heeft dat, zo de toepassing van de arbeidsongevallenwet met reden ware gevorderd, alleen de n.v. «De Belgische Bijstand» schuldenares zou zijn;

Dat de werkgeefster normaal buiten zake had moeten zijn gesteld, vermits zij het bewijs heeft geleverd dat zij — wat ten andere niet wordt betwist — bij een aangenomen verzekeraar is verzekerd; dat het vonnis a quo op dat punt evenwel niet wordt bestreden;

Overwegende dat de door de p.v.b.a. «Vandeputte en

Veys» op grond van artikel 25 van de arbeidsongevallenwet ingestelde vordering — welke in wezen geen vordering tot vrijwaring is; (Cass. 10/7/1941, Pas. 297) — bij ontstentenis van een arbeidsongeval ongegrond is;

Overwegende dat de eerste Rechter, blijkens de motivering van het vonnis a quo, de vorderingen veeleer ongegrond acht, dan wel onontvankelijk in processuele zin;

Overwegende dat eerste geïntimeerde in de kosten moet worden verwezen, bij toepassing van het enig artikel van de wet van 20/3/1948, de kosten van de tegen haar door de p.v.b.a. «Vandeputte en Veys» ingestelde vordering uitgezonderd;

2. — Wat het incidenteel beroep betreft:

Overwegende dat de p.v.b.a. «Vandeputte en Veys» bij incidenteel beroep vordert dat de op haar voormelde vordering betrekking hebbende kosten ten laste van appellante op hoofdberoep komen;

Overwegende dat op die aanspraak niet kan worden ingegaan;

Overwegende inderdaad dat zowel de werkgever als zijn verzekeraar-wet in rechte mogen worden aangesproken dat de vordering van huidige appellante op hoofdberoep, tegen gezegde p.v.b.a. dus tergend noch roekeloos is;

Dat de aldus gedagvaarde werkgever ertoe gerechtigd is de verzekeraar-wet in het geding te betrekken, hetgeen in dit geval echter overbodig was, vermits die verzekeraar reeds in zake was, zodat de p.v.b.a. «Vandeputte en Veys» een overbodige maatregel heeft genomen en zij de eruit vortspuitende frustratoire kosten moet dragen;

Om deze redenen,

De rechtbank,

recht doende in hoger beroep, alle verdere en strijdige besluiten verwerpend, verklaart de beide beroepen ontvankelijk. Verklaart het hoofdberoep ten dele gegrond. Wijst het incidenteel beroep af als ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis, behalve deels wat de beslissing inzake de kosten aangaat, zoals hierna uiteengezet, met dien verstande dat de door de eerste Rechter als onontvankelijk afgewezen vorderingen ontvankelijk zijn in opzicht van de rechtspleging, doch ongegrond zijn;

Uitspraak doende omtrent de kosten:

— bevestigt de beslissing waarbij de kosten, veroorzaakt door de bij exploit dd. 7 februari 1967 ingestelde vordering, ten laste van de p.v.b.a. «Etablissements Vandeputte en Veys» worden gebracht;

— doet de beslissing inzake de overige kosten teniet. Dienaangaande opnieuw recht doende, verwijst de N.V. «De Belgische Bijstand» in die kosten, bij toepassing van het enig artikel van de wet van 20 maart 1948;

— verwijst de n.v. «De Belgische Bijstand» ingevolge gezegd wetsartikel, in de kosten van deze instantie.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

2e Kamer. — 18 januari 1968.

Voorzitter: M. Asselman.

Referendaris: M. Verdoodt.

Advocaten: Mrs. J. Putzeys en P. Vandenbergh (Leuven).

Koop. — I. Ingevelge aanwezigheid van schroot onverzaagbare bomen. — In kopers prijsaanvraag vrij van schroot zijnde bomen gewenst. — Koopvernietigend gebrek. — II. Artikel 1648 B.W. — Vordering wegens koopvernietigend gebrek niet ingesteld binnen een korte tijd.

— Niettemin ontvankeijk ingeval van reklamatie binnen een korte tijd en zo verkoper toegeeft dat gebrek vóór koop bestond.

I. De aanwezigheid van schroot in bomen, in zoverre dat het verzagen dezer laatste onmogelijk is, is een koopvernietigend gebrek zo de koper, in zijn prijsaanvraag, vrij van schroot zijnde bomen wenste.

II. Hoewel de koper — in strijd met de voorschriften van artikel 1648 B.W. — zijn rechtsvordering op grond van een koopvernietigend gebrek niet « binnen een korte tijd » instelt, is zijn eis niettemin ontvankeijk zo hij wel binnen een korte tijd heeft gereklameerd en — in afwezigheid van enig protest vanwege de verkoper tegen de tegensprekelijke vaststelling van het koopvernietigend gebrek en de door hem deswege geformuleerde aanspraken op vergoeding — absoluut gerechtigd was een minnelijke regeling te verhoplen. Inderdaad, de wetgever heeft in principe een « korte tijd » voorgeschreven o.a. omdat het, zoniet, dikwijls zeer moeilijk is uit te maken of het gebrek vóór of na de koop ontstond, motief dat evenwel niet voorhanden is in afwezigheid van enige betwisting desbetreffende vanwege de verkoper.

Lande t./ P.V.B.A. « Joseph-Broos »

Gezien het geboekt exploot van rechtsingang, gedagtekend van 14 augustus 1967, evenals de door beide gedingvoerende partijen genomen zittingsconclusies ;

Overwegende dat de vordering er, in hoofddorde, toe strekt verweerster te doen veroordelen tot betaling aan eiser van de som van 242.115 frank, ten titel van saldo wegens levering van hout ;

Overwegende dat verweerster de debetnota van 9 april 1965, ten bedrage van 1.577 frank, terecht betwist vermits ze bij de ontvangst ervan, hetzij bij brief van 21 april 1965, formeel en verantwoord protest indiende ;

Dat zo immers één van eisers cliënten — aan wie hij door verweerster vervoerd hout verkocht — reklamatie indiende betreffende de hoedanigheid van dit hout, zodat eiser verplicht was een deel van de prijs kwijt te schelden, verweerster niettemin het door haar aangerekend vervoer werkelijk deed en dan ook niet wordt ingezien waarom ze hierop kwestieuze vermindering van 1.557 frank zou moeten toestaan ;

Dat eiser, overigens, verklaart zich desbetreffende naar de wijsheid der rechtbank te schikken ;

Overwegende wat de facturen van 20 juli en 29 augustus 1966 betreft, onderscheidenlijk ten bedrage van 63.695 en 34.022 frank, dat — zoals verweerster terecht doet opmerken — deze facturen betrekking hebben op van het bos van « Acheux en Couturelle » afkomstige houtleveringen, dewelke van slechte hoedanigheid waren en nl. behept gevonden werden met ernstige verborgen gebreken, hetzij de aanwezigheid van schroot, in zoverre dat het zagen ervan onmogelijk bleek, zulks hoewel verweerster — in haar prijsaanvraag van 6 juni 1966 waarop eiser precies offerte van kwestig hout deed — uitdrukkelijk onderstreepte « vrij van schroot » zijnde bomen te wensen, zodat het ontegensprekelijk om een koopvernietigend gebrek gaat ;

Dat verweerster reeds na de eerste levering — hetzij bij brief van 28 september 1966 dewelke eiser zonder het minste protest in ontvangst nam — in formele termen haar vroegere reklamaties bevestigde, waarop eiser haar bezoek bracht om het hout te onderzoeken (« ... Nous nous référons à votre visite de ce jour concernant les bois de Couturelle... Comme vous avez pu le constater, il y a de la mitraille dans ces bois et puisque vous nous avez donné votre accord de régler ceci, nous continuons

à scier ces bois et porterons les frais à votre compte... ») ;

Dat verweerster bij brieven van 9 en 15 mei 1967 — dewelke eiser eveneens zonder het minste protest of voorbehoud ontving — de door haar in verband met dit schroot opgelopen onkosten mededeelde, hetzij 14.748 fr., som die haar dan ook — ingevolge eisers stilzwijgende aanvaarding — onbetwistbaar toekomt ;

Overwegende dat ook de nadien uit Acheux geleverde bomen schroot bevatten, gebrek weswege verweerster eveneens bij brief van 10 april 1967 reklamatie indiende (« ...Nous vous confirmons votre visite de ce jour lors de laquelle vous avez pu constater vous-même en quel état se trouvent les grumes d'Acheux... Le plus grave est encore la grande quantité de mitraille qui se trouve dans ces bois (même des fers à cheval)... Vous proposez de continuer à scier les bois en prenant les frais de dégâts à votre compte... ») ;

Overwegende dat eiser — verre van verweersters bevestigingen te betwisten, zowel wat de aanwezigheid van schroot betreft als zijn belofte de kosten in verband ermee te dragen — zich bij brief van 8 mei 1967 formeel akkoord verklaarde (« ...De ce montant il y aurait lieu de défalquer la note de crédit à établir... pour le cubage des hêtres à vous déduire pour les éclats trouvés dans les bois d'Acheux... ») ;

Dat eiser, daarenboven, daags nadien — hetzij op 9 mei 1967 — bezoek bracht bij verweerster, dewelke de uitslag ervan dezelfde dag nog schriftelijk bevestigde (« ...Comme vous avez pu le constater vous-même, les bois d'Acheux ne sont pas à scier... Ces grumes ne sont réellement pas à employer par nous... Vous avez demandé quels étaient les dommages et dès qu'il nous sera possible nous porterons ceux-ci à votre connaissance... ») ;

Dat ook deze brief — tot bevestiging van door eiser ter plaatse gedane vaststellingen en aangegane verbintenissen — zonder enig protest of voorbehoud bleef, waaruit dan ook eisers akkoord om het uit Acheux afkomstig hout als totaal onbruikbaar te beschouwen mag worden afgeleid, zodat verweerster zich volkomen terecht tegen de betaling der facturen van 20 juli en 29 augustus 1966 verzet en, bij wedereis, betaling vordert van de schade haar veroorzaakt door — met eisers akkoord trouwens — te pogen kwestig hout toch te zagen, hetgeen verweerster aan eiser bij brief van 15 mei 1967 — samen met haar afrekening van 16 mei 1967 — mededeelde ;

Dat eiser echter, bij aangetekende brief van 19-5-1967, de inhoud van verweersters brieven dd. 15 en 16 1967 — en, meer bepaaldelijk, de hoegrootheid der gevorderde schadevergoeding — betwistte, terwijl verweerster geen het minste bewijselement — b.v. facturen van aankoop van nieuwe of van herstelling van beschadigde zagen — ter staving van het bedrag der door haar gevorderde vergoeding voorlegt, zodat de heropening der debatten zich desbetreffende opdringt ;

Overwegende dat eiser ten onrechte verweerster verwijt haar eis tot ontbinding van kwestieuze verkopen pas nu te hebben ingespannen, terwijl — luidens art. 1648 B.W. — de rechtsvordering op grond van koopvernietigende gebreken door de koper « binnen een korte tijd » moet worden ingesteld ;

Dat verweerster, inderdaad, binnen een korte tijd heeft gereklameerd en — in afwezigheid van enig protest vanwege eiser tegen de tegensprekelijke vaststelling der koopvernietigende gebreken en de door haar deswege geformuleerde aanspraken op vergoeding — absoluut gerechtigd was een minnelijke regeling te verhoplen, zodat haar niet ten kwade kan worden geduid — nu die regeling spaak loopt — niet « binnen een korte tijd » te hebben gedagvaard ;

Dat, overigens, zo de wetgever in principe een « korte tijd » heeft voorgeschreven, omdat het — zoniet — dik-

wijls zeer moeilijk is uit te maken of het gebrek vóór of na de verkoop ontstond en ook omdat de verkoper zelf soms een verhaal op zijn eigen verkoper moet kunnen nemen, deze motieven — die aan de oorsprong van kwestig grondbeginsel liggen — terzake geenszins voorhanden zijn;

Overwegende, tenslotte, wat eisers faktuur dd. 28 maart 1967 ten bedrag van 33.460 frank betreft, dat verweerster dadelijk na de ontvangst ervan liet opmerken dat ze onjuist was opgesteld;

Dat verweerster immers op 10 april 1967 — brief waartegen eiser evenmin protesteerde — uitdrukkelijk schreef: « ... Nous nous référons ensuite à votre facture du 28-3-1967 pour les hêtres de Couturelle avec laquelle nous ne pouvons vous donner notre accord. En effet, lors de votre visite du 5-1-1967, vous nous avez vendu un restant de hêtres de Couturelle, mais puisqu'ils étaient déteints et qu'il y avait une perte aux deux bouts des grumes, vous nous avez vendu ces bois aux prix de pointes. Nous vous prions donc de nous faire parvenir une note de crédit à ce sujet, prix et m³ »;

Dat zulks werd bevestigd bij brieven van 9 en 15 mei 1967 en het bedrag der kredietnota werd bepaald, zodat dit der faktuur op 11.859 i.p.v. 33.460 frank werd teruggebracht;

Om deze redenen :
de Rechtbank,

Gelet op artikels 4 en volgende der wet van 15 juni 1935;

Rechtsprekend op tegenspraak en alle andere conclusies verwerpend;

Verklaard de hoofdvordering ontvankelijk en deels gegrond;

Veroordeelt, dientengevolge, oorspronkelijke verweerster tot betaling aan oorspronkelijke eiser van de som van 121.220 frank, verhoogd met de gerechtelijke intresten;

Wijst het overige der hoofdvordering als ongegrond af;

Verklaart oorspronkelijke verweersters tegeneis ontvankelijk en in zijn eerste twee onderdelen gegrond;

Zegt, derhalve, voor recht dat de verkopen die het voorwerp zijn van de fakturen dd. 20 juli en 29 augustus 1966, respectievelijk ten bedrage van 63.695 frank en 34.022 frank, ten grieve van oorspronkelijke eiser ontbonden zijn;

Veroordeelt, daarenboven, oorspronkelijke eiser provisioneel tot betaling aan oorspronkelijke verweerster — ten titel van schadevergoeding wegens de gebreken die het verkochte hout vertoonde — van de som van 14.748 fr., verhoogd met de gerechtelijke intresten vanaf 14 december 1967;

En alvorens verder betreffende het derde punt van de wedereis — hetzij de gevorderde schadevergoeding van 78.000 frank — te vonnissen, beveelt de heropening der debatten tot bovenvermelde doeleinden;

Verzendt te dien einde de zaak naar de terechtzitting dezer Kamer van donderdag 2 mei 1968; te 9 uur.

Behoudt de kosten van hoofd- en tegenvordering voor;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar niettegenstaande hoger beroep en zonder borgstelling.

ARBEIDSGERECHT VAN BEROEP TE GENT.

Kamer voor bedienden. — 19 mei 1969.

Voorzitter : M. Van de Vijver.

Advocaten : Mrs. De Pauw en Lindemans.

Arbeidsovereenkomst (bedienden). — Onderwijs. — Kloos-

terling. — Band van ondergeschiktheid. — Bevoegdheid van het arbeidsgerecht. — Opzeggingsvergoeding.

Er bestaat een band van ondergeschiktheid, kenmerk van het bediendencontract, tussen een congregatie en een kloosterling, wanneer deze, lid van de congregatie, in haar gesubsidieerde middelbare school in de hoedanigheid van leraar op de door de congregatie bepaalde dagen en uren onderricht geeft in de door haar bepaalde vakken aan de hem toegewezen leerlingen volgens een bepaald programma en de kloosterling in dat verband aan de congregatie verantwoording verschuldigd is en verplicht is haar onderrichtingen na te leven.

Het arbeidsgerecht is bevoegd om kennis te nemen van het geschil betreffende dat contract (opzeggingsvergoeding).

Wanneer de congregatie, na een schorsing van het contract bij onderling akkoord ingevolge exclusatie, de kloosterling, vóór zijn secularisatie, belet zijn werk als leraar te hervatten, maakt zij wederrechtelijk een einde aan het contract; de kloosterling heeft recht op een opzeggingsvergoeding.

Crombe t./ Congregatie der Broeders
van Onze Lieve Vrouw van Lourdes.

Gezien de stukken en onder meer het vonnis van de werkrechtensraad te Gent, eerste bediendenkamer, op tegenspraak tussen partijen verleend in datum van 26 november 1968;

Aangezien het hoger beroep tijdig en regelmatig naar de vorm werd ingesteld;

— dat geïntimeerde bij besluiten incidenteel beroep heeft geformuleerd;

Aangezien de oorspronkelijke eis, ingeleid bij exploit van gerechtsdeurwaarder R. Goegebeur te Gent, dd. 6.9.1968 ertoe strekt de geïntimeerde te zien veroordelen:

a) — om aan appellent volgende sommen te betalen:

1° — de som van 260.448,- fr. wegens twee jaar opzeggingsvergoeding;

2° — de vakantiegelden over twee jaar;

b) — tot de afgifte van alle wettelijke voorgeschreven documenten van sociale voorzorg, of bij gebreke hieraan tot een bedrag van duizend frank per ontbrekend document;

— geïntimeerde daarenboven zich te horen verwijzen in de verwijlntresten sedert 1.10.1967, de gerechtelijke rente en de kosten;

— het tussen te komen vonnis uitvoerbaar te verklaren bij voorraad niettegenstaande verzet, alle verhaal en zonder borg;

Aangezien bij tegensprekelijk vonnis van 26 november 1968 de vordering ontvankelijk werd verklaard ten belope van 130.224 fr., zijnde één jaar loon, de erop betrekking hebbende vakantiegelden en sociale bescheiden;

— dat de vordering voor het overige niet ontvankelijk werd verklaard en, in de mate van de ontvankelijkheid, de vordering, verjaard zijnde, als niet gegrond werd afgewezen en appellant in de kosten werd verwezen;

I. Bevoegdheid

Overwegende dat de geïntimeerde bij besluiten incidenteel beroep heeft aangetekend om reden, dat de Werkrechtensraad niet bevoegd zou zijn « rationae materiae » om kennis te nemen van het geschil, daar appellent een kloosterling is en zijn functies van leraar in haar gesubsidieerde middelbare scholen enkel als lid van de Congregatie van geïntimeerde heeft vervuld en dienvolgens niet in hoedanigheid van bediende;

Overwegende dat vooraf dient uitgemaakt of de appellent al dan niet in een band van ondergeschiktheid tegenover

geïntimeerde heeft gepresteerd;

Overwegende, dat door de geïntimeerde niet tegengesproken werd, dat de appellant in hoedanigheid van leerkracht sinds 1942 in haar onderwijsinrichting en op de door haar bepaalde uren en dagen onderricht heeft verstrekt in de door haar bepaalde vakken en aan de hem toegewezen leerlingen volgens een bepaald programma; dat de appellant in dit verband verantwoording aan geïntimeerde verschuldigd was en gehouden was haar gegeven onderrichtingen in dit domein na te leven;

— dat daarenboven uit de door appellant bij zijn bundel overgelegde staten van bezoldiging op zijn persoonlijke naam, stamnummer 1-20011404 - schoolnummer 2-4177004-24-1 (vrij onderwijs), uitgaande van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur, ondubbelzinnig en onomstootbaar het bewijs vloeit, dat de appellant de hoedanigheid van leerkracht-bediende bezit; dat weliswaar deze functie van leraar niets gemeens heeft met de andere verhoudingen, die de appellant zou hebben in zijn status van kloosterling ten opzichte van de Congregatie, waarover ten andere de Werkrechtensraad vanzelfsprekend geen bevoegdheid heeft en trouwens buiten de kern van het geschil staat;

Aangezien derhalve de eerste rechter zeer oordeelkundig beslist heeft, dat de appellant zijn functies gepresteerd heeft onder het gezag, de leiding en het toezicht van de geïntimeerde, dienvolgens in een band van ondergeschiktheid (gezagsverhouding), essentieel kenmerk eigen aan de arbeidsovereenkomst voor bedienden;

— dat derhalve de eerste rechter zich terecht bevoegd heeft verklaard om kennis te nemen van het geschil;

Aangezien het door de geïntimeerde ingeroepen arrest van de Raad van State nr. 8883 dd. 25 oktober 1961 (VIe k) ter zake irrelevant is, daar het betrekking heeft op een andere hoedanigheid;

— dat eveneens het antwoord van de heer Minister van Sociale Voorzorg op de parlementaire vraag nr. 60 van de heer A. Smet, dd. 21 oktober 1959 (Zie Senaat Vragen en Antwoorden nr. 1959/60 - 10 november 1959) ter zake niet als referentie dienend is, gelet dat het eveneens een niet in dit geschil betrokken materie betreft;

II. Over de grond

1° Verjaring:

Aangezien, in ondergeschikte orde, de geïntimeerde de verjaring van de vordering inroept, om reden dat de appellant zijn functies zou onderbroken hebben sinds 1 oktober 1966, wat volgens de geïntimeerde overeenstemt met het beëindigen van appellant's dienstbetrekking in haar onderwijsinrichtingen, terwijl de oproeping in verzoening slechts dagtekent van 30 april 1968, zijnde meer dan één jaar na het beweerd beëindigen van de tussen partijen bestaande overeenkomst om tot de laattijdigheid van de eis te concluderen;

— dat de stelling van geïntimeerde, die de functies van het kloosterwezen met deze van het leraarschap verwart, nergens in de bij haar bundel gevoegde stukken steun vindt;

Overwegende, dat de appellant zijnerzijds de stelling van de geïntimeerde tegensprekt en aanvoert, dat de tussen partijen bestaande overeenkomst gedurende één jaar, namelijk van 1 oktober 1966 tot 30 september 1967, bij onderling akkoord ingevolge « exclaustatie » — dit is volgens de geïntimeerde « de toelating om gedurende bepaalde of onbepaalde tijd te verblijven buiten de huizen van de kloosterinstelling, zonder onderworpen te zijn aan het gezag van de religieuze oversten » (Codex Canoniek Recht art. 638 en 639) — werd geschorst, om te hernemen op 1 oktober 1967, zoals blijkt uit het geheel van de context van de door appellant genomen besluiten, die, waar-

schijnlijk ten gevolge van een « lapsus machinae », bij vergissing eenmaal 1.10.1966 had vermeld, inplaats van 1 oktober 1967;

Aangezien de appellant formeel beweert, dat hij op 1 oktober 1967 zijn leeropdracht wou hernemen en zich op die datum opnieuw in de onderwijsinstellingen van de geïntimeerde had aangeboden, die hem op een morgen, zonder meer, belet heeft nog les te geven; dat de geïntimeerde nergens deze opwerping betwist;

Aangezien de geïntimeerde aldus onbetwistbaar, — vóór de secularisatie van de appellant dd. 2 december 1967, — op onregelmatige wijze, door haar weigerende houding ten overstaan van de werkhervatting door appellant in zijn hoedanigheid van leerkracht, zonder enige opzegging een einde heeft gemaakt aan dezès leeropdracht in zijn hoedanigheid van leerkracht;

Aangezien uit al deze gegevens dient afgeleid te worden, dat de overeenkomst waardoor de appellant als leerkracht met de geïntimeerde verbonden was, wederrechtelijk beëindigd werd op 1.10.1967, datum waarop de exclaustatie eveneens beëindigd was en dienvolgens de overeenkomst normaal verder dient uitgevoerd te worden, daar ze haar uitvoeringskracht ten volle hernomen had;

— dat er derhalve geen verjaring is ingetreden, zoals de eerste rechter ten onrechte besloot, daar de oproeping in verzoening binnen het jaar sinds de onregelmatige beëindiging van de overeenkomst zonder opzegging, plaats greep, namelijk op 30 april 1968;

2° Verder over de grond:

Aangezien in aansluiting met wat hoger werd uiteengezet de exclaustatie gelijk staat met een schorsing van de overeenkomst bij onderling akkoord en per analogie een verlof « wegens persoonlijke redenen of persoonlijke aangelegenheden » betekent, waarna de overeenkomst normaal verder uitwerking herkrijgt en dienvolgens geen einde maakt aan de onderwijsfunctie van appellant, zoals geïntimeerde verkeerdelijk wil laten blijken;

— dat in deze omstandigheden, nu de appellant verhinderd werd door geïntimeerde zijn werkzaamheden van leerkracht te hervatten op 1.10.1967, hij gerechtigd is op een opzeggingsvergoeding

— dat echter deze opzeggingsvergoeding dient beperkt te blijven tot één jaar loon of het niet betwist bedrag van 130.224,- fr., zoals bepaald in de oproepingsbrief tot verzoening en derhalve de in de inleidende dagvaarding gevorderde vergoeding van twee jaar loon tot één jaar loon dient herleid te worden;

— dat de vakantiegelden eveneens tot één jaar dienen herleid te worden om zelfde reden en de som van 3.366,- fr. belopen, zoals blijkt uit het bij de bundel gevoegd rekeninguittreksel;

Aangezien de vordering betreffende de afgifte van de sociale documenten niet gegrond is tegenover geïntimeerde, gelet op het feit ondermeer dat de appellant aangesloten was in hoedanigheid van vrije verzekerde bij het Verbond der Mutualiteiten voor Religieuzen en Missionarissen in België, te Brussel-3, waar het hem vrijstaat de documenten op te halen en voor het overige hijzelf beschikt over zijn loonfiches met melding van de afhoudingen inzake belastingswetgeving en van pensioen;

Om deze redenen,

De Werkrechtensraad van beroep te Gent, kamer voor bedienden, rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, inzonderheid art. 24;

Ontvangt het beroep en het incidenteel beroep;

Doet het eerste vonnis teniet en opnieuw wijzende;

Verklaart zich bevoegd om kennis te nemen van het geschil;

Verklaart het beroep ten dele gegrond en het incidenteel beroep niet gegrond;

Veroordeelt de geïntimeerde om te betalen aan appellant de som van 130.224,- fr. wegens schadevergoeding voor onregelmatige beëindiging van de overeenkomst en de som van 3.366 fr. wegens vakantiegeld; met de gerechtelijke intresten;

Wijst het meer gevorderde af als niet gegrond;

Veroordeelt de geïntimeerde in de gedingskosten van beide aanleggen.

BOEKBESPREKING

P. DE BEUS. — Overzicht van het Burgerlijk Recht. — Wetgeving. Rechtsleer. Rechtspraak. — Met een woord vooraf door Prof. Jhr. G. Van Dievoet, 6e uitgave. — Turnhout. — Van Mierlo-Proost, 1969, 1108 blz.

Wanneer wij in het eerste nummer van onze tegenwoordige jaargang met smart het overlijden meldden van de heer P. De Beus, ere-raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel, wezen wij er op hoe zijn groot werk « Overzicht van het Burgerlijk Recht », in 1965 reeds een 5e uitgave beleefd had. Wij onderstreepten dat dit voorzeker een record was voor een Vlaamse juridische uitgave.

Het succes van het werk blijft echter aanhouden en zopas is de 6e uitgave van de pers gekomen. Niets bewijst beter de grote waarde van het werk en het bijzonder nut dat het biedt voor de Vlaamse rechtswetenschap.

In de 5 vorige uitgaven verscheen regelmatig een voorwoord van Prof. Baron Emiel Van Dievoet. Nu deze verwerde pionier van de Vlaamse rechtswetenschap ons ontvallen is, is het zijn zoon, prof. Jhr. G. Van Dievoet, die het voorwoord geschreven heeft, terwijl de auteur P. De Beus zelf een in memoriam gewijd heeft aan de figuur van Prof. Van Dievoet.

Op te merken valt dat de tekst van het werk niet alleen volledig is aangepast aan al de wijzigingen die zich hebben voorgedaan in wetgeving en rechtspraak, doch ook dat in dit werk de terminologie volledig in overeenstemming is gebracht met de officiële Nederlandse tekst van het Belgisch burgerlijk wetboek, zoals deze uitgevaardigd werd door de wet van 30 december 1961.

P. De Beus was zeer bescheiden wanneer hij in een « woord tot de lezer » de bedoeling uiteenzette van zijn werk. Hij zegde: « Het wil een hulpboek zijn hoofdzakelijk voor ambtenaren, studenten van de handelsscholen, de opleidingcentra tot bestuursfuncties, voor ambtenaren in privaatbedrijven en -ondernemingen, geranten van genootschappen, bestuurders van organismen voor sociale of familiale hulp en bijstand ». In al deze middens heeft voorzeker sedert vele jaren het overzicht van P. De Beus zijn weldoende invloed doen gelden.

Doch het boek is voorzeker heel wat meer dan dat. Er is geen jurist die niet voortdurend de noodzakelijkheid voelt om terug te grijpen naar de eerste beginselen en om met beide voeten stevig te staan op de hechte grondslagen van ons burgerlijk recht. Dergelijke basis kan hij nergens beter vinden dan in het boek van de betreurde auteur, die, naast zijn grote kennis en ervaring, de gave bezat van kristalheldere uiteenzetting, die voor gevolg heeft dat ook een doorwinterde rechtspracticus nog steeds met genoegen zich terug zal verdiepen in sommige passages van dit werk.

De uitvoerig aangehaalde rechtspraak en rechtsleer illustreren voortreffelijk de inhoud en het is allerminst gewaagd te voorspellen dat dit boek nog meerdere nieuwe uitgaven zal kennen.

R. V.

L. BOSSCHAERT. — Algemeen reglement op de politie van het wegverkeer. Jurisprudentie. — Die Keure. — Brugge, 1969, losbladig.

Pas enkele maanden geleden werd door de uitgeverij Die Keure een volledige losbladige codex bezorgd van het wegverkeer waarin alle belangrijke geldende wettelijke bepalingen werden verzameld. In dezelfde « Keurbibliotheek », onder leiding van de professoren A.W. Vranckx en R. Senelle, is er thans door dezelfde uitgeverij, een verzameling jurisprudentie verschenen op het « Algemeen reglement op de politie van het wegverkeer ».

De rechtspraak op dit gebied is natuurlijk onoverzienbaar geworden en door de wijzigingen in de reglementering die zich hebben voorgedaan is het steeds de vraag of een gerechtelijke beslissing nog past in het nieuw algemeen reglement op de politie van het wegverkeer van 14 maart 1968.

De heer Dr. jur. L. Bosschaert, heeft de uitstekende gedachte gehad de geweldig uitgebreide rechtspraak op dit stuk te schiften, haar te klasseren onder de artikelen van het algemeen reglement, in zoverre zij belang heeft voor de tegenwoordige rechtspraktijk.

Veel van hetgeen waar destijds heel wat over gepleit en gevonnist werd, heeft vandaag zijn belang verloren. Andere gerechtelijke beslissingen, die steunden op de vroegere reglementaire teksten, hebben nog steeds juridische betekenis voor de rechtspraktijk van deze dag. Er was hier een keuze te doen, die een zeer grote inspanning heeft gekost, maar die aan de juristen en aan de verzekeringsmaatschappijen, zowel als aan de particulieren, buitengewoon nuttige elementen bijbrengt om zich reenschap te geven van wat heden nog belangrijk is.

Het is een zeer uitgebreid werk geworden dat op voortreffelijke wijze is gepresenteerd.

Onder elk artikel is de korte inhoud vermeld van de gewichtigste gerechtelijke beslissingen, in chronologische volgorde, met verwijzing naar de plaats waar de volledige tekst kan gevonden worden. Om de opzoekingen te vergemakkelijken is naast elke samenvatting een in vette letter gedrukt slagwoord vermeld, zodat het praktisch gebruik van dit werk uiterst eenvoudig en gemakkelijk is.

Wij hopen dat de bezitters van deze uitgave regelmatig, zo mogelijk jaarlijks, de nieuwe bladen zullen ontvangen die het werk zullen aanvullen en die er een onmisbaar instrument zullen van maken voor de dagelijkse praktijk.

R. V.

Perikelen Gerechtelijk Wetboek

Wij ontvingen van Mr. Hubert Mestrum, advocaat te Gent, het hieronderstaand schrijven:

Het is beslist niet nodig even boertig te doen om te ontdekken naar welke termijn verwezen wordt in de tweede alinea van art. 965 Ger. Weth., en waarnaar Mr. Debergh op zoek was (huidige jaargang R.W., 733).

Oorspronkelijk bestond art. 965 uit drie alinea's, en de tweede alinea bepaalde dat de deskundige binnen de acht dagen nadat hij door de griffier ervan ingelicht werd dat hij met een opdracht werd belast, schriftelijk de formule van de eed moest afleggen en aan de griffier doen toekomen.

Op voorstel van de Koninklijke Commissaris werd deze tweede alinea weggelaten door de Commissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (Verslag Hermans, Parlem. Besch., Kamer, Zitt., 1965-66, nr. 49, blz. 143).

Bij vergissing werd vergeten de nodige wijziging aan te

brengen aan de derde alinea, welke logischerwijze moet beginnen met « Binnen de acht dagen... »

Een ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 10 oktober 1967, ingediend door Minister Vranckx voorziet trouwens reeds de verbetering van deze vergissing (Parlem. Besch., Senaat, Zitt. 1969-70, nr. 11, art. 13).

MEDEDELINGEN

Prijs voor Sociologie 1970 en Prijs « Recht en Economie » 1970 van het Nationaal Instituut voor de Huinvesting.

Het Nationaal Instituut voor de Huisvesting organiseert in 1970 twee wedstrijden: de eerste, « Prijs voor Sociologie » genaamd, is begiftigd met twee prijzen van 50.000 fr., één voor de beste in het Nederlands en één voor de beste in het Frans opgestelde studie, handelend over de sociologische aspecten van de huisvesting. De personen van Belgische of vreemde nationaliteit, houders van een eindstudie diploma afgeleverd door een door het ministerie van Nationale Opvoeding erkende sociale school, mogen aan de wedstrijd deelnemen. Enkel oorspronkelijke en onuitgegeven studiën komen voor de toekenning van de prijzen in aanmerking. De studiën moeten minstens 50 bladzijden tellen, elk met gemiddeld 250 woorden. De verhandelingen voorgedragen voor het bekomen van het einddiploma, mogen echter ook worden ingezonden. De uiterlijke datum voor de inzending der teksten is vastgesteld op 31 oktober 1970.

De tweede prijs, « Recht en Economie », is eveneens begiftigd met twee prijzen van 50.000 fr., bestemd om de beste Nederlandse en de beste Franse studie te bekronen, studies gewijd aan de juridische en/of economische aspecten van de huisvesting. De wedstrijd is voorbehouden aan de personen van Belgische of vreemde nationaliteit in het bezit van een diploma afgeleverd door een Belgische universiteit na minstens vier jaar studie. De voorwaarden waaraan de gepresteerde werken moeten beantwoorden (oorspronkelijkheid en lengte van de teksten, inzendingstermijn) zijn hetzelfde als deze van de Prijs voor Sociologie.

Alle aanvullende inlichtingen kunnen bekomen worden op het Nationaal Instituut voor de Huinvesting, Sint-Lazaruslaan, 10 (17e verdieping), Brussel 3, telefoon 18.45.70.

Honderdjarig Jubileum van het W.P.N.R.

Het gekend en zo hoog gewaardeerd Nederlands juridisch tijdschrift « Weekblad voor Privaat-Recht, Notaris-Ambt en Registratie », uitgegeven door de Broederschap der candidaat-notarissen, zal op 6 januari 1970 zijn honderdjarig bestaan vieren. Het eerste nummer verscheen inderdaad op 2 januari 1870.

Sedertdien heeft dit weekblad onafgebroken een merkwaardige wetenschappelijke activiteit ontwikkeld ten bate van het Nederlands recht.

De meest vooraanstaande Nederlandse juristen hebben regelmatig aan dit blad medegewerkt en sedert 100 jaar is het een lichtbaken, zowel voor de Nederlandse rechtswetenschap als voor de juridische praktijk.

Ook in onze Vlaamse gewesten wordt dit tijdschrift, al is het in al te beperkte kring, in de hoogste mate op prijs gesteld.

Naar aanleiding van zijn honderdjarig bestaan, wordt op 6 januari 1970 om 14.30 uur, in het gebouw van de Haagse Academie voor Internationaal Recht, Vredespaleis

te 's Gravenhage, een plechtige academische zitting ingericht met het hiernavolgend programma:

— Opening door de Voorzitter van de Broederschap der Candidaat-Notarissen, de heer A. De Gier;

— Toespraak van Mr. Ph. A. N. Houwing, Redacteur van het W.P.N.R. Aanbieding van het jubileumnummer van het W.P.N.R., getiteld « De Overheid in het Privaatrecht »;

— Toespraak van Zijne Excellentie de Minister van Justitie;

— Rede van de heer Mr. G. E. Langemeijer, Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden;

— Sluiting.

Na deze academische zitting wordt een receptie aangeboden. Het R. W. wenst het Hoofdbestuur van de Broederschap der Candidaat-Notarissen en de redactie van het Weekblad voor Privaat Recht, Notaris-Ambt en Registratie, van harte geluk met dit zo uitzonderlijk jubileum en hoopt dat het weekblad nog lange jaren zijn weldoende taak zal kunnen blijven uitoefenen.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Privaatrecht, jg. 1969, nr. 4.

Traest G., De nieuwe wet op de landpacht. — Dubois B., De toestand der beheerders en zaakvoerder van handelsvennootschappen tegenover de sociale wetgeving.

Omnilegie, jg. 1969 - nr. aug./sept.

Wetgeving.

Tijdschrift voor Sociaal Recht, jg. 1969 - nr. 6.

Van Oekel K., Rechtspraak van de rechtscolleges voor geschillen en van de Raad van State inzake de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Nederlands Juristenblad, jg. 1969 - nr. 42.

Kisch I., Kanttekeningen tot het echtscheiding-ontwerp (I). — Burkens M. C., Duidelijkheid van het politiek bestel. — Langemeijer G. E., Duits-Nederlandse juristenbijeenkomst. — Polak J. M., Vereniging voor administratief recht. — Bakker P., Art. 36 van het Besluit Burgerlijke Stand. — Zonderland P., De waarde van een U.I.M.-congres als opiniepeiling.

Journal des Tribunaux, jg. 1969 - nr. 4681.

Velu J., Le rôle du Conseil de l'Europe dans l'élaboration du droit pénal européen.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat, jg. 1969 - nr. 21314 à 21320.

Droit de Greffe. — Enregistrement. — Droit de Succession.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs), jg. 1969 - nr. 41.

Cathala Th., La convention communautaire de Bruxelles du 27 septembre 1968 sur « la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale ».